

ПРИЛОЖЕНИЕ V

Образец за програмите, подпомагани от ЕФРР (цел „Инвестиции за растеж и работни места“, ЕСФ +, Кохезионния фонд и ЕФМДР — член 16, параграф 3

CCI	
Наименование на BG	ОБРАЗОВАНИЕ [255 знака ¹]
Наименование на националния език	ОБРАЗОВАНИЕ [255]
Версия	1.0
Първа година	[4] 2021
1. ПОСЛЕДНА ГОДИНА	[4] 2027
Допустими от	01.01.2021 г.
Допустими до	31.12.2029 г.
Номер на решението на Комисията	.....
Дата на решението на Комисията	.....
Номер на решението за изменение на държавата членка	.....
Дата на влизане в сила на решението за изменение на държавата членка	.....
Несъществено прехвърляне (чл. 19.5)	Да/Не
Региони по NUTS, обхванати от програмата (не се прилага за ЕФМДР)	
Съответен фонд	☐ ЕФРР
	☐ Кохезионен фонд
	☒ ЕСФ+
	☐ ЕФМДР

1. ПРОГРАМНА СТРАТЕГИЯ: ОСНОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД РАЗВИТИЕТО И ОТГОВОРИ НА ПОЛИТИКАТА

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква а), точки i)-vii) и член 17, параграф 3, буква б)

¹ Числата в квадратните скоби се отнасят до броя на знаците.

Текстово поле [30 000]- (Общо реализиран брой символи: .....)

Програмата за образование 2021-2027 г. е един от основните инструменти за реализиране на приоритет 1 „Образование и умения“ на Националната програма за развитие България 2030 (НПР 2030), както и на стратегическите цели, определени в Стратегическата рамка за развитие на образованието и обучението в Република България (2021-2030) и Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021-2030 г. Основа за иновативното и интелигентно развитие на България е осигуряването на **качествено и приобщаващо образование за всички**, насочено проактивно към променящите се тенденции на **пазара на труда**, с оглед повишаване **качеството на уменията** и формиране на високо образование, иновативни и активни личности, способни да се реализират успешно като професионалисти и граждани и така да допринасят за личното си благоденствие, развитие на обществото и устойчивото развитие на всички социални сфери.

Пандемията на корона вируса промени начина на обучение на учениците. COVID-19 се превърна в катализатор за образователните институции да търсят иновативни решения за относително кратък период от време и показва колко е важна дигитализацията на образованието и осигуряване на равен достъп на всички ученици до технологични ресурси. В този контекст програмата ще подкрепи националните усилия за преодоляването на цифровото разделение на учениците и за осигуряване на качествено образование.

Основни предизвикателства в сектор образование, идентифицирани по етапи и степени на образование:

Предучилищно и училищно образование

В Доклада на ЕК за България 2019 в рамките на европейския семестър (Доклад на ЕК за България 2019), България се призовава да **подобри качеството, приложимостта за пазара на труда и приобщаващия характер на образованието и обучението**, по-специално за ромите и другите групи в неравностойно положение.

В доклада се посочва, че значителният недостиг на работна сила и умения сочи необходимостта да се **инвестира повече в обучението и преквалификацията**, като образованието се приведе в съответствие с нуждите на пазара на труда. Постоянно високото равнище на ранно напускане на училище и ниските образователни резултати подчертават необходимостта от значителни инвестиции, **особено в образованието в ранна детска възраст, училищното и професионалното образование и обучение**.

В целите за устойчиво развитие на ООН и по-конкретно цел 4 „Качествено образование“ е посочено, че основен приоритет следва да е **осигуряване на приобщаващо и равностойно качествено образование** и стимулиране на възможностите за **учене на всички през целия живот**. В тази връзка констатациите за България са, че все още е налице неадекватна, не отговаряща на съвременните изисквания образователна система: **остарели програми, базирани на унификация и нужди от времето на индустриалната революция**, несъобразени с динамиката на възникване на нови професии и специалности, слабо използване на възможностите на неформалното обучение, **унифициран подход, не признаващ спецификите на всяко дете** – всяко дете е специално, неразвита система на приобщаващо образование за деца със специални образователни потребности и малцинства, **недостатъчни ниво на интегриране на образователните институции в пазарната икономика**, късна

професионална ориентация. Също така е посочено, че е налице грешно разбиране на понятието „равностойно” – **не се разграничават равни възможности от еднакво /равно образование за всички**, независимо от способностите и социалната среда и образователен и семеен статус на родителите, както и че младежите избират най-атраaktivната или лесна специалност, вместо да изберат професии в съответствие с личните си постижения и интереси и възможности за реална реализация на пазара на труда. Според констатациите, в България са налице нереалистични очаквания за голямата и самостоятелната роля на образователната система при формирането на възпитание, ценности и култура.

Предвид негативните демографски тенденции за страната, нивото на образователните характеристики на населението е ключова предпоставка за качеството на човешкия ресурс. **В Доклада на ЕК за България 2019** е посочено, че България инвестира недостатъчно средства в предучилищното и началното образование-области, които са от решаващо значение за полагането на основите на равните възможности. През 2016 г. разходите за тези образователни равнища възлизат на едва 0,7 % от БВП, което е по-малко от половината от средното за ЕС равнище от 1,5 %. Като цяло разходите за образование като процент от БВП са сред най-ниските в ЕС (3,4 % спрямо 4,7 %). Въпреки това в Мониторинг на образованието и обучението в България на ЕК (2019) е отчетено, че през 2017 г. общите бюджетни разходи в България за образование са повишени с 8 % в реално изражение в сравнение с предходната година, като се равняват на 3,6 % от БВП.

В Анализа на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г. за определяне на националните приоритети за периода 2021-2027 г., приет с РМС № 196/11.04.2019 г. е посочена обезпокоителната тенденция, формирана в последните пет години, на постоянно намаляване на обхвата на предучилищното образование. Груповият нетен **коэффициент на записване** на децата на 3-6 годишна възраст намалява устойчиво от достигната му най-висока стойност през **2013 г. (83.6%)** и достига **78.4% за учебната 2018-2019 г.** Негативната тенденция се наблюдава въпреки последните реформи в областта, които правят задължително предучилищното образование за всички деца на възраст между 5 и 6 години. Обяснението би могло частично да бъде търсено в **нерегистрираната външна миграция на децата** в задължителна предучилищна и училищна възраст, както и в невъзможността на най-уязвимите групи да обезпечат включването на децата си в ранни детски програми по **чисто финансови съображения** – заради дължимите такси и скритите разходи. Сред вероятните причини е и ограничаването на физическия достъп на децата, свързано, от една страна, със **закриването на детски градини в малки и отдалечени места, както и с недостига на места в детските градини в големите градове**, поради концентрирането на населението в тях – от друга. Броят на детските градини в страната намалява с 11.4% през последните пет години, като са **закрити 283 детски градини в малки и средни общини и са открити 47 нови детски градини** (24 в София-град).

Единствено Югозападният район, поради влиянието на столицата, отбелязва нетно нарастване (+3.4%) на броя на детските градини за периода, докато на обратния полюс е Северен централен район (-22%). Въпреки това все още броят на местата в детските градини е недостатъчен. За намаляване на ефекта на тази негативна тенденция с Постановление № 181 на МС от 31.07.2020 г. е одобрен допълнителен трансфер от 50 000 000 лв. по бюджета на Столичната община за 2020 г. за строителство, обзавеждане и оборудване на детски градини и ясли. Също така в рамките на един от трите стълба

Recovery and Resilience Facility в механизма за възстановяване и устойчивост Next Generation EU за периода 2021—2024 г. е предвидена подкрепа за устойчиво управление на ресурсите в детските градини (ДГ) и училищата, енергийна ефективност, рециклиране и намаляване на отпадъците посредством проект насочен към изпълнение на препоръка 3 от Специфични препоръки на Съвета, отправени към България в рамките на Европейския семестър на Съвета от 2020 г. за съсредоточаване на инвестициите в областта на зеления и цифровия преход, Този тип дейности ще окажат въздействие и към изпълнение на препоръките към България за повишаване приобщаващия характер на образованието и обучението.

Участието в образование от ранното детство е изключително важно, особено за децата с по-нисък социално-икономически статус и такива, които говорят различен от българския език в домашна обстановка. Проучване на Агенцията на ЕС за основните права показва, че **едва 66% от ромските деца на 4-6 години посещават детска градина през 2016 г.** Резултатите от PISA 2012 г. за България показват, че участието в поне двугодишно предучилищно образование преди постъпването в училище увеличава математическите резултати в PISA със средно 7 т., като ефектът достига 10 т. при децата с по-нисък социално-икономически статус и 19 т. при децата, които говорят различен от български език в домашна обстановка. Въпреки този негативен резултат е налице и положителна промяна. В рамките на проект „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г. (ОПНОИР) е предвидена подкрепа за 1 500 детски градини и 50 000 деца основно от маргинализирани групи, в т.ч. роми.

Ето защо България положи съществени усилия за осигуряване на достъп до образование на всяко дете и ученик с промяна в нормативната уредба. С приетия Закон за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) са предприети мерки за промяна на негативната тенденция, като в него е регламентирано задължително предучилищно образование за всички деца на възраст между 5 и 6 години. Също така с приемането на Наредбата за приобщаващо образование са концентрирани усилия в осигуряване на достъп до качествено и модернизирани образование за всяко едно дете и ученик, намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система и грижите в ранна детска възраст. Принципите на приобщаващото образование, залегнали в наредбата, са неизменна част от правото на образование и се реализират в съответствие с принципите в чл. 3, ал. 2 от ЗПУО. Съществено въздействие оказва и приетият с ПМС № 100/08.06. 2018 г Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна училищна възраст като в периода от 2017 г. до 15 април 2020 г. екипите за обхват са върнали обратно в училище и детска градина или са записали за първи път 51 460 деца. Това е красноречиво доказателство, че е необходимо да бъдат разширени и надградени дейностите по Механизма и през следващия програмен период. Коефициентът на обхванатите през 2020 г. бележи повишение спрямо 2019 г. година с 3,73 и спрямо началото на предходната учебна година с 3,62.

*В **Анализа на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г.** са очертани и други съществени негативни тенденции, като: груповият нетен коефициент на записване на учениците от **I до IV клас** намалява устойчиво в последните 10 и повече години, като **всяко десето дете не е обхванато** в (иначе задължителното)*

начално образование през учебната 2017-2018 г. Още по-нисък е обхватът на **прогимназиалното и средно образование, достигаш 82.6% през учебната 2017-2018 г.** или 17.4% от учениците не са обхванати/ или са отпаднали от **прогимназиалното и средно образование.** Демографските предизвикателства и провежданите реформи в областта на образованието водят до закриването на над 1 000 училища от началото на века. Броят на учениците за същия период спада с малко над 1/3 или около 300 хил. души. **Закриването на образователни институции,** особено в малки населени места, заедно с други фактори, като **социални и семейни причини, негативно отношение към образователния процес и липса на мотивация, трудности при усвояването на учебния материал и др.,** рефлектира и в значителен дял на преждевременно напусналите образование и обучение. През 2017 г. за първи път от 2013 г. стойността на показателя бележи положително изменение, като намалява на 12,7% или с 1,1 процентни пункта в сравнение с 2016 г. Това се дължи както на ефективни политики от предходни години за намаляване на отпадането от училище, така и на ефективни актуални политики, провеждани с цел включване във форми за образование и обучение на тези, които не са завършили средно образование.

Според *Доклада на ЕК за България 2019* въпреки настъпилите в последно време подобрения процентът на преждевременно напусналите училище (ПНУ) продължава да е голям - 12,7 %. Според изчисленията **този процент е значително над средния за страната сред ромите (67 %), в селските райони (27,9 %) и в Северозападен (21,6 %) и Югоизточен (22 %) район.**

В България концентрацията на ученици в неравностойно положение в училища с ниски резултати е относително голяма, което задълбочава пропастта в уменията. Няколко международни проучвания потвърждават, че социално-икономическият статус влияе значително върху постиженията на учениците. **Според оценките близо 60 % от ромските ученици посещават училища, в които ромите преобладават или учат само роми (FRA, 2016).** Като най-значими фактори за образователните резултати се очертават продължителността, в която детето е било включено в предучилищното образование, образователният статус на родителите и езикът, говорим в семейството. Колкото по-дълго време детето е посещавало предучилищно образование, толкова по-добри са неговите образователни резултати в училище. Децата, които растат в среда на ниско образовани родители, а езикът, който говорят в семейството, не е български, най-често отпадат от училище. Въпреки промяна в модела на финансиране на детските градини и училища с концентрация на деца от уязвими групи и предприетите други мерки за приобщаващо образование на деца и ученици от уязвими групи, насърчаването на етнически смесените училища и на мерките за десегрегация продължава да е предизвикателство. Допълнителните инвестиции могат да помогнат за компенсирането на това явление.

Също така в *Доклада на ЕК за България 2019* е посочено, че през 2016 г. равнището на бедността и социалното изключване сред хората с увреждания е 55,9 %, т.е. с 18,4 процентни пункта повече, отколкото при хората без увреждания. Над половината от хората с увреждания прекъсват преждевременно своето образование и само 34 % имат работа. Много малък е и процентът на завършилите висше образование сред тях — 13,5 %. Социалните трансфери имат слабо въздействие върху намаляването на бедността. Системата на образованието и обучението продължава да е изправена пред

големи предизвикателства, в това число **осигуряването на качествено приобщаващо образование и справянето с преждевременното напускане на училище.**

По данни на Евростат за 2019 г. стойността на дела на ПНУ е 13,9%, което е доста над равнището от 12,7% през 2018 и 2017 г., т.е. през 2018 г. не се отбелязва напредък. Най-високи стойности на дела на ПНУ през 2018 г. се наблюдават в Северозападния район – 19% и в Югоизточния район – 22,6% (посочените два района се отличават с най-високи стойности на посочения дял за целия период 2013-2018 г.).

Въпреки това е постигнат съществен напредък, като в областта на предучилищното и училищното образование: над 2664 деца със специални образователни потребности са получили специализирана подкрепа от психолози, педагози, терапевти и др. по проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“ по ОПНОИР. В рамките на същия проект в 34 детски градини се обучават както деца със специални образователни потребности, така и деца в риск от обучителни затруднения, с които се осъществяват мерки за превенция с цел пълноценното им приобщаване в образователната система.

В подкрепа на стартиралите с приемането на Закона за предучилищното и училищното образование реформи в образователната система през програмен период 2014-2020 г, в дейности по приоритетни оси 2 и 3 на ОПНОИР са включени 191 520 участници роми, като те са подкрепени по процедури, насочени към всички области на предучилищното и училищното образование и висшето образование.

Най-съществено въздействие върху представителите на социално уязвими групи е оказано по проект „Развитие на способностите на учениците и повишаване на мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности (Твоят час)“ по ОПНОИР - 451 498 ученици, като от тях 105 660 ученици от ромски произход от над 2300 училища от цялата страна са включени в извънкласни дейности по интереси и в дейности за преодоляване на обучителни затруднения, за да повишават мотивацията си за учене и да развият своите умения. Този най-мощен в рамките на ОПНОИР проект допринесе в дългосрочен план за намаляването на дела на преждеременно напусналите училище. До голяма степен нарастването на дела на ПНУ през 2019 г. спрямо 2018 г. съпада с периода на приключване на дейностите на проект „Твоят час“. В продължение на добрите практики по процедура „Подкрепа за успех“ в рамките на ОПНОИР се планира да бъдат обхванати 120 000 ученици с обучителни затруднения и в риск от отпадане от образователната система. Постигнатото през програмен период 2014-2020 г. създава предпоставка за продължаване и надграждане на постигнатите резултати и през следващия програмен период.

Делът на напусналите училище в големите градове в България е **3.9%** и е **почти 2.5 пъти по-нисък от средното ниво за ЕС (9.7%)**, докато стойността на показателя в **селските райони в България достига 27.9% при 10.9% средно в ЕС**. Проучване на Агенцията на ЕС за основните права показва, че **7% от ромите не посещават нито едно образователно ниво, а около 45% от ромите не завършват средно образование**. Въпреки че проблемът с напускащите образование и обучение е адресиран с целенасочени интервенции през разглеждания период, в т.ч. и със специален фокус върху уязвимите групи, при които проблемът е особено остър, динамиката на стойността на индикатора и все още високото му ниво показва

необходимост от прецизиране на осъществяваните мерки и/или разширяване на техния обхват.

През последните години се наблюдава трайна тенденция на подобряване на образователната структура на населението, при нарастване на дела на завършилите висше образование и намаляване на броя на хората с основно и по-ниско образование, но страната все още изостава от средните за ЕС стойности. През **2018 г. 28.2% от населението е с висше образование (при 31.4% в ЕС)**, а относителният дял на населението с основно и по-ниско образование достига 17.4%. По данни от последното национално преброяване **относителният дял на населението в селата с поне средно образование (40.1%) е почти два пъти по-нисък от стойността на показателя в градовете**. Тревожна е образователната структура на ромската и турската етнически общности, като по данни от преброяването през 2011 г. съответно 93% и 70% от представителите на тези етнически групи не завършват средното си образование, спрямо около 30% за етническите българи. Всяко четвърто ромско дете и всяко девето турско дете на възраст 7-15 години никога не са посещавали училище, в сравнение с 5.6% от децата в българската етническа група. Въпреки подобряването на образователната структура на населението, продължават да са налице тревожни сигнали за качеството на образованието. В изследването *Global Competitiveness Report 2017-2018 на Световния икономически форум* България е класирана на 83-то място в света (и на 26-то място в ЕС, изпреварвайки само Унгария и Хърватска) по показателя качество на образователната система. При това за последните десет години страната влошава представянето си с 19 позиции. **В периода 2001-2011 г. България пада от 4-то на 22-ро място в международното изследване на уменията за четене на четвъртокласниците PIRLS**, като е между едва четирите държави, показващи нетен спад в резултатите през десетилетието. Въпреки че резултатите на българските ученици се подобряват при последното изследване през 2016 г., когато страната се изкачва до 14-място, все още не могат да бъдат достигнати постиженията от началото на века. Сходни тенденции се наблюдават и в представянето на страната в международното изследване „Тенденции в развитието на обучението по математика и природни науки“ **TIMSS**. Средният резултат по математика на българските ученици отбелязва рязък спад в периода 1999-2007 г., частично компенсирани в последното издание на изследването (2015 г.). Резултатите от изследването „Програма за международна оценка на учениците“ **PISA** на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), проведено през 2018 г., показват, че 47% от 15-годишните са функционално неграмотни, 46.5% са с постижения под критичния праг в областта на науката, а 44.4% са с недостатъчно ниво на умения по математика като изоставането спрямо ЕС е повече от двойно във всички области на изследването. При това, **представянето на учениците с ромска и турска етническа принадлежност показва значително изоставане спрямо етническите българчета, равняващо се на 3 образователни години по отношение на четенето и 2 образователни години по отношение на математиката и науките**.

В *Мониторинга на образованието и обучението 2019, ЕК* е посочено, че работната сила в сектора на образованието застарява, като това генерира недостиг на преподаватели. **Почти половината от преподавателите са на възраст над 50 години** и съответно е вероятно да достигнат възрастта за пенсиониране в рамките на следващите 10 години; **10 % вече са над 60 години**. Започва да се очертава недостиг и се очаква той да се задълбочи. **Това важи особено за учителите в детски градини**

и началните учители, за преподавателите по чужди езици, по информационни и комуникационни технологии (ИКТ), по математика, физика и по някои предмети в областта на професионалното образование и обучение (ПОО). Конкретната нужда от заместване по предмети и по образователна степен не е известна, тъй като в България едва неотдавна (с подкрепата на ЕС) започна създаването на инструмент за прогнозиране по отношение на преподавателската професия. Въпреки това дори при намаляващ брой ученици се очаква да възникне остра нужда от заместване на големи групи пенсиониращи се преподаватели. В допълнение **броят на подпомагащите специалисти (като например ресурсни учители, училищни психолози, логопеди и др.) също е недостатъчен**, като с напредъка на реформата в областта на приобщаващото образование неудовлетвореното търсене се очаква да нарасне. Необходимо е да се отчете и фактът, че по ОПНОИР по процедура „Квалификация на педагогическите специалисти“ е предвидено обучение за 4 000 педагогически специалисти на възраст до 34 г., 30 000 педагогически специалисти на възраст между 35 и 54 г. и 5 000 педагогически специалисти, включени в обученията за прилагане на съвременни методи за оценяване. Също така по проекти „Студентски стипендии – фаза 1“ и „Студентски практики – фаза 1 и 2“, изпълнявани по ОПНОИР, са подкрепени 14 590 студенти в област на висше образование "педагогически науки". Също така продължава изпълнението на политиката за устойчиво повишаване на доходите на педагогическите специалисти. През 2020 г. размерът на минималната основна работна заплата е увеличен с около 65 % спрямо началото на мандата на правителството (направени са съответните промени в Наредба № 4 за нормиране и заплащане на труда обн. ДВ, бр. 34 от 2017 г., ДВ, бр. 7 от 24.01.2020 г.).

Сериозен проблем, характеризиращ квалификацията на човешките ресурси в страната, е **ниското ниво на компютърни и цифрови умения**, което пречатства широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги и постигането на цифров растеж. България продължава да изостава от средните показатели за ЕС. Според Индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото **DESI през 2017 г. едва 29% от населението притежават поне основни умения в областта на цифровите технологии (57% средно за ЕС)**, което отрежда на страната 27-мо място в ЕС. **Едва 75,1 от населението на възраст 16-74 години използва интернет при 87% средно за ЕС.** Съгласно международното проучване за преподаване и учене за 2018 г. (TALIS) 44% от българските учители в средното образование отчитат, че използват ИКТ в повечето или във всеки урок, което е малко под средното за ЕС - 47%. В същото време българските учители в сравнение със средното за ЕС имат по-малко доверие в своите цифрови умения. Необходимостта от обучение за това как се интегрират ИТ технологиите в преподаването стана очевидна и по време на преминаване в дистанционна форма на образователния процес заради COVID - 19, като две трети от учителите в направено проучване отчитат, че не са имали предварително обучение за работа с образователни платформи или дистанционно обучение. (*European Education Area Progress Report 2020*). Необходими са интервенции на всички нива на образователната система, както и на системата на квалификация и преквалификация на заети, безработни, хора и групи в неравностойно положение за повишаване на цифровата грамотност на гражданите и избягване на т.нар. цифрово изключване. С оглед на въведеното извънредно положение в страната всички училища въведоха обучение от разстояние в електронна среда чрез облачни платформи или други средства за взаимодействие. По проекта на ОПНОИР „Образование за утрешния ден“ в 461 училища в страната бяха закупени и доставени общо 1986 бр. преносими

компютри, 500 устройства за достъп до интернет с 500 предплатени пакети за интернет за учителите, които бяха зачислени като активи към училища с по-малки финансови възможности, и благодарение на които учителите в тях успяха да приспособят учебния процес към новата действителност.

В тази връзка допълнителните средства от помощта за възстановяване в полза на сближаването и териториите на Европа — REACT-EU, което ще се изпълнява чрез изменение на Регламент (ЕС) №1303/2013 г., ще бъдат насочени към подкрепа за изграждане на училищна STEM среда. Подкрепата по линия на ЕСФ ще подпомогне изграждането на цялостни интегрирани решения за нова училищна творческа среда с фокус върху природните науки, инженерните науки, математиката и технологиите (STEM), както и с пълноценна подготовка на учителите и учениците за ефективно включване в обучение от разстояние в електронна среда особено за ученици от уязвими групи и такива със специални образователни потребности.

В *Доклада на ЕК за България 2020* е посочено, че въпреки предприетите мерки в България участието в обучение за възрастни продължава да е сред най-слабите в ЕС. През 2018 г. участието в обучение за възрастни беше на ниско равнище от 2,5 %, което е значително под средното за ЕС равнище от 11,1 %. Важно е да се отбележи, че делът на участващите в обучение за възрастни нискоквалифицирани възрастни възлиза на около една четвърт от дела на населението като цяло. Качеството на предоставяното обучение за възрастни и ограниченият капацитет за ефективно наблюдение на качеството представляват пречка за по-ефективното участие на възрастните в процеса на обучение.

Необходимо е да се отчете, че е постигнат напредък, като към настоящия момент по проект „Ограмотяване на възрастни – Фаза 1“ по ОПНОИР са проведени и завършени два обучителни етапа с курсове за ограмотяване на възрастни (лица над 16 години), като са обучени 5 503 лица. От ноември 2018 г. стартира трети обучителен етап за провеждане на курсове за ограмотяване и на курсове за усвояване на учебното съдържание от прогимназиалния етап на основното образование. Очаква се обучените от третия етап да са приблизително 3 500 лица. Необходимо е да се продължи работата с целевите групи за завършване на степен на образование и насочване към по-висока степен на образование и по-добра реализация на пазара на труда.

През последните години се правят опити за навлизане на модерните технологии в учебния процес, но опитът е противоречив. Така например, от учебната 2018-2019 г. на учениците от първи до седми клас са на разположение електронни учебници, но самите електронни учебници представляват сканирани копия на хартиените такива и са безплатни. В същото време електронно четимите варианти на учебниците, които освен учебния материал имат включени интерактивни игри и упражнения остават платени, с всички произтичащи от това негативни последствия по отношение на равния достъп до качествено образование. През 2019 г. стартира и мащабен проект в областта на въвеждане на дигитално образование в училище, финансиран от ЕСФ по ОПНОИР – „**Образование за утрешния ден**“, насочен към създаване на единна облачна среда в образователния процес с внедрена платформа за образователни услуги и съдържание, създаване на дигитално образователно съдържание и повишаване на уменията на учителите и учениците за използването му. Предвижда се надграждане на проект „Образование за утрешния ден“ чрез надграждане на облачната среда, създадена по проекта, разработване на алгоритми за изготвяне на анализи на

результатите на учениците, персонализация на обучението към учениците и др., което ще бъде осъществено посредством допълняемост между Програма „Образование“ и Recovery and Resilience Facility от механизма за възстановяване и устойчивост Next Generation EU.

Въпреки че през последните години са взети мерки за модернизация на образователната система (като последователното включване на обучение по информационни технологии в учебната програма на учениците в първи, пети и седми клас), все още не се наблюдават конкретни резултати в цялостното представяне на страната, което налага необходимост от извършване на задълбочен критичен анализ на ефективността на проведената реформа, с акцент върху резултатите от нея.

Съгласно *Доклада на ЕК за България 2019* в ход е въвеждането на преразгледана учебна програма, в която се обръща повече внимание на цифровите умения. Въпреки това наличните данни показват, че **все още има значителни пропуски в придобиването на основни и цифрови умения, както и във владенето на българския език.** Това налага допълнителни инвестиции и мерки на политиката за подобряване на основните и цифровите умения. С подкрепа по линия на ЕСФ бяха създадени центрове за кариерно ориентиране, но предоставянето на кариерно ориентиране и индивидуалните подходи към всеки ученик се нуждаят от укрепване.

Професионално образование

Данните от Социално-икономическия анализ на районите от ниво 2² показват, че професионалното образование и обучение (ПОО) през учебната 2019/2020 г. се осъществява в 21 училища по изкуствата, 25 спортни училища, 358 професионални гимназии и 23 професионални колежа с прием след средно образование. Общият брой на училищата е 427, а общият брой на учащите в тях е 135 117. В сравнение с учебната 2014/2015 г. професионалните училища намаляват с 51, като най-много намаляват професионалните гимназии. През 2019 г. средно образование в училищата по изкуствата, спортните училища и професионалните гимназии с диплома са завършили 21 588 души. Професионалните гимназии са разположени предимно в областните центрове и в по-големите общини, където е концентриран по-големият брой ученици.

Броят на обучаваните лица в професионалното образование и обучение надвишава този на обучаемите в системата на общото образование. През 2017 г. обучаемите лица в ПОО наброяват 117 130, което представлява 51.7% от общия брой на учениците в системата на средното образование. Но този дял бележи спад в сравнение с 52.5% през 2012 г.³

Съгласно доклад на Световна банка по-малко вероятно е момичета да се запишат в ПОО и техният дял намалява през последните години. През 2018/19 г. 37,2 % от учениците в ПОО са момичета. В доклад на *CEDEFOP* се посочва, че има и различия между половете в избора на програма, като се отбелязва, че момчетата предпочитат програми, свързани с компютърни системи и кодиране (най-популярните опции), транспорт, селско стопанство, икономика, строителство, а момчетата се записват по-

² Виж: <httpswww.eufunds.bg/bg/oprd/node/2816>

³ По данни на Cedefop в сътрудничество с българския екип на ReferNet (2018). Професионално образование и обучение в България, <http://data.europa.eu/doi/10.2801/728903>

често в икономически и административни програми (най-популярните опции), услуги (туризъм, хотели и ресторанти), както и дизайн и облекло.

В НПР 2030 е посочено, че продължава тенденцията на намаляване на относителния дял на учащите в ПОО, въпреки че все още остава по-висок от средния за ЕС. **Всеки четвърти абитуриент в професионалните училища не завършва средно образование на редовната или поправителната сесия на държавните зрелостни изпити, и всеки втори, учил в програми за придобиване на втора степен за професионална квалификация. Един от всеки трима учащи завършва без придобита степен на професионална квалификация, а равнището на заетост на наскоро завършилите ПОО (64.2%) е с 10.8 процентни пункта под средното за ЕС.**

Анализът за ефективността на съществуващото състояние на системата за ПОО, изготвен в рамките на проект BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование” на МОН по ОПРЧР 2007-2013 г., показва, че професионалното образование се оказва неравнопоставено с образованието, получавано в общообразователните и профилираните гимназии по отношение на няколко ключови фактора и като цяло то е все по-малко престижно и все по-трудно за завършване. Въпреки това са предприети действия за промяна на негативната тенденция, като по проект „Ученически практики“ на ОПНОИР близо 8 351 ученици от професионални училища в страната се преминали практическо обучение в реална работна среда в рамките на 240 часа, като са изградени 406 учебно-тренировъчни фирми и са подкрепени 2 477 ученици в направления от приоритетно значение за икономиката.

В извършената през 2020 г. Междинна оценка на изпълнението на ИСИС 2014-2020 г. е дадена висока оценка на приноса на изпълняваните по ОПНОИР процедури (подкрепа за стажове, стипендии, практически умения, укрепване връзките с бизнеса) по подцел „Развитие на качествен човешки ресурс“ на Оперативна цел 1 на ИСИС, като най-високо оценено от страна на бенефициентите е нивото на съответствие на образованието с нуждите на пазара на труда и възможностите за професионално обучение и учене през целия живот.

В България ПОО се осъществява основно в системата на училищното образование. От 2015 г., както и много други държави-членки на ЕС, България насочва усилията си към утвърждаване на обучението чрез работа (дуална система на обучение), което дава възможност на обучаемите лица да придобият реален трудов опит, да се запознаят с търсените от работодателите умения, както и с уменията, които биха улеснили реализацията им на пазара на труда. Наличието на отдадени и компетентни учители, обучаващи, наставници и други специалисти в областта на ПОО е от съществено значение за осигуряване на неговото високо качество.

Въпреки че законодателството насърчава дуалното обучение и новите учебни планове и програми за дуално обучение в професионалното образование от учебната 2017/18 г. са налични, прилагането на дуалното обучение на този етап се реализира главно в рамките на различни проекти.⁴

⁴ По данни на Cedefop в сътрудничество с българския екип на ReferNet (2018). Професионално образование и обучение в България, <http://data.europa.eu/doi/10.2801/728903>

През учебната 2017/2018 г. в дуална система на обучение са включени 1 742 ученици в 79 паралелки в 45 професионални училища. В подкрепа разширяване на дуалната система на обучение през 2020 г. по ОПНОИР започна изпълнение на проект „Подкрепа за дуалната система на обучение“, по който е предвидено в 147 професионални гимназии/ училища с паралелки за професионална подготовка да бъде въведена дуалната система и в нея да се включат 9 800 ученици за провеждане на обучение по дуалната система на обучение съгласно съществуващата законодателна рамка.

Основните предизвикателства пред ПОО в България традиционно са свързани с: **необходимостта от още по-тясно сътрудничество със социално-икономическите партньори; все още недостатъчната популярност на професионалното образование; недостатъчно съответствие на предоставяното ПОО с изискванията и потребностите на пазара на труда; недостатъчна гъвкавост на системата за справяне с ранното отпадане от училище** преди придобиване на професионална квалификация, **липса на гъвкави възможности за повторно включване в професионално обучение;** липсата на система за повишаване компетентностите на учителите по професионална подготовка за работа във все по-дигитализираща се и високотехнологична среда. Положителна тенденция от последните две години е активното участие и ангажираност на представителните организации на работодателите на национално равнище, както и не малко браншови организации за повишаване на привлекателността на ПОО. В това отношение социалните партньори ще бъдат припознати като основен партньор при развитие на политики и мерки за подобряване разпознаваемостта и приложимостта на ПОО, в т.ч. на дуалната форма на обучение.

Съгласно констатациите в *Доклада на ЕК за България 2019 г.* **пригодността за заетост на завършилите професионално образование и обучение продължава да бъде предизвикателство.** Макар че делът на учениците в професионалното образование и обучение в България е малко по-висок от средния за ЕС (51,3 % в сравнение с 49,3 % през 2016 г), пригодността за заетост на тези ученици е по-малка със 17,1 процентни пункта. Това може отчасти да се дължи на **слабото участие в схеми за учене в процеса на работа** (едва 22 % от завършилите професионално образование и обучение на възраст между 15 и 34 години), липсата на повсеместно професионално ориентиране от най-ранна детска възраст и бавното въвеждане на дуалното професионално образование и обучение - **едва 1 % от учениците в професионалните гимназии са участвали в такива дуални програми през учебната 2017/2018 г.**

Повечето обучаеми се насочват към програма за професионално образование на 14-годишна възраст (7 клас). Тъй като за общото и професионалното образование към момента се полага един и същ първи задължителен държавен зрелостен изпит, основните фактори при избора на ПОО са семейните традиции и личните предпочитания. Професионалното ориентиране все още е в процес на развитие и не оказва реално влияние върху избора на обучаемите лица. От друга страна изборът на професия трябва да бъде отговорен и информиран. За целта на учениците трябва да се

даде възможност да се запознаят с различни професии и да разпознаят своя бъдещ път за реализация.⁵

В Мониторинга на образованието и обучението 2019, ЕК се посочва, че процентът на заетост на наскоро завършилите ПОО е нараснал значително през 2018 г. (66,4% в сравнение с 2017 г. (59,1%), въпреки това през 2018 г. той е значително под средната стойност за ЕС от 79,5%.

Продължават усилията на правителството за повишаване на приложимостта на ПОО за пазара на труда. За първи път за учебната 2018/2019 г. с Постановление на Министерския съвет е приет Списък на защитените от държавата специалности от професии и Списък на специалностите от професии с очакван недостиг на специалисти на пазара на труда. През 2019 г. обучаващите се в тези области и учениците от дуалната система на обучение получават допълнителни стипендии и им се покриват пътните разходи.

Съгласно **Препоръката на Съвета (2019/С 301/02)** приложимостта на професионалното образование и обучение за пазара на труда и наличието на дуално професионално образование и обучение продължават да бъдат недостатъчни.

Висше образование

Съгласно данните от Анализа на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г. през 2018 г. **24.9% от населението в трудоспособна възраст е с висше образование, нараствайки с 6.4 процентни пункта спрямо 2007 г.**, но въпреки това страната увеличава изоставането си спрямо общността, т.к. отбелязаното подобрение на показателя средно за ЕС е с 8 процентни пункта до 28.5%. Същевременно се забелязва увеличаване на броя на докторантите със 7% и броя на записаните чуждестранни студенти. Постигането на националната цел за 2020 г. от 36% дял на завършилите висше образование във възрастовата група 30-34 г. все още е предизвикателство. По данни на НСИ за 2019 г. делът на лицата с висше образование достигна 32.5 % за възрастовия диапазон от 30 до 34 г. (проект на Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021-2030 г). Същевременно, **относителният дял на ниско образованото население в трудоспособна възраст намалява от 28.7% (през 2007 г.) до 21.3% (предварителни данни за 2018 г.), оставайки значително по-ниско от средноевропейското (25.6%).**

Най-добрите образователни характеристики на населението в страната има **Югозападният район, където населението с висше образование достига 39.2% през 2017 г.**, изпреварвайки чувствително средните за ЕС стойности. С относително добри показатели за висше образование е **Североизточен район (26.9%)**. Най-лоши са показателите на **Северозападен и Югоизточен райони съответно едва 19.9% и 21.7%** от населението на възраст 25-64 г. са завършили висше образование към 2017 г.

Населението в трудоспособна възраст в **предимно селските райони се характеризира с намаляващ дял на имащите висше образование (от 11.1% през 2007 г. до 8.1% през 2017 г.)**, докато на ниво ЕС делът на високообразованото трудоспособно население в предимно селските райони нараства (с 4.9 процентни пункта за периода) и достига 20%. Същевременно, **ниско образованото**

⁵ По данни на Cedefop в сътрудничество с българския екип на ReferNet (2018). *Професионално образование и обучение в България*, <http://data.europa.eu/doi/10.2801/728903>

трудоспособно население в селата увеличава дела си до 39.4% (спрямо 38.3% през 2007 г.) при ясно изразена тенденция на намаление в ЕС до 27.6%.

Също така, съгласно Мониторинга на образованието и обучението 2019 на Европейската комисия записването на студенти в неравностойно положение е все още слабо.

Съгласно данните от НПР България 2030 системата на висшето образование в Република България обхваща 52 висши училища, преобладаващата част от които са относително малки и тясно специализирани. По данни от Рейтинговата система на висшите училища за 2019 г. едва половината от завършващите студенти се реализират по съответната професия. На пазара на труда има недостиг на квалифицирани кадри в сферата на ИКТ, педагогическите и инженерните науки, както и в системата на здравеопазването. Броят на дипломираните се в областта на точните науки, технологиите, инженерството и математиката или свързани специалности е 13.730 на 1 000 жители на възраст 20-29 г., в сравнение с 18.7 на 1 000 жители средно в ЕС. Причините за това се дължат до известна степен на разкриването на множество икономически и хуманитарни специалности през последните 20 години, които са по-привлекателни за студентите поради традиционен престиж на професията или по други причини. Тази тенденция предизвиква увеличаване на броя на студентите в областите „Хуманитарни науки“ и „Социални, стопански и правни науки“, за които няма търсене на пазара на труда, за сметка на броя записващи се в професионални направления от област „Природни науки, математика и информатика“ и „Технически науки“.

Както е посочено в НПР България 2030 през последните години са предприети целенасочени действия за ограничаване броя на студентите в конкретни професионални направления с излишък на кадри, както и за повишаване на приема в специалности с доказан недостиг на квалифицирани специалисти. За тази цел вече се прилагат конкретни мерки за подпомагане на студентите в тези учебни направления, успоредно с увеличаването на броя на субсидираните от държавата места.

В една от най-престижните световни класации на най-добрите висши училища по света, **QS World University Ranking 2021**, е включен само един български университет – **Софийският университет „Св. Климент Охридски“**, като за последната година е регистриран скок в класацията му от последната група на университетите, заемащи **800-1 000** до групата на университетите, заемащи **601-650** място.

Силно фрагментираната система на висшето образование е с ниска и намаляваща ефективност на инвестициите в сектора, при липса на реални стимули за повишаване на качеството и приложимостта на предлаганите образователни програми.

Както е посочено в **Доклада на ЕК за България 2019 г.** висшето образование не е достатъчно съобразено с нуждите на пазара на труда. **През периода 2012-2017 г. броят на студентите във висшето образование е намалял със 17 %** в резултат на демографски фактори и на предпочитанието на студентите да учат в чужбина. Делът на завършилите висше образование се повишава, но остава под средното за ЕС (по данни на НСИ **33,7 % през 2018 г. в сравнение с 40,7 % за ЕС**). Броят на записаните в свързани с ИКТ специалности студенти нараства, но като цяло **привлекателността на природните науки , технологиите, инженерството и математиката не се е**

увеличила значително и процентът на завършилите висше образование в тези специалности остава нисък (**19,7 % през 2019 г.**). Работодателите често установяват пропуски в познанията и уменията, по-конкретно липсата на „меки умения“ сред завършилите (*CEDEFOP, 2018*).

Съгласно *НПП България 2030* увеличаването на съгласуваността между потребностите на бизнеса и обществото, от една страна, и учебните планове и програми във висшето образование и в професионалното образование и обучение от друга, ще остане ключов аспект на политиките. Ще се стимулира по-тясното сътрудничество и комуникацията между частния и публичния сектор в рамките на учебния процес и в научно-изследователските дейности. Подобряването на релевантността на пазара на труда и качеството на висшето и професионално образование остава ключово за България и в контекста на ситуацията след пандемията от COVID-19 (*European Education Area Progress Report 2020*). Тези дейности ще са и от ключово значение за подобряването на качеството на висшето образование, увеличавайки ролята им в генерирането на иновативни научни разработки и стимулирайки актуалността на учебните програми в глобален контекст. С цел увеличаване на стопанската реализация на резултатите от научни изследвания и обекти на интелектуалната собственост през 2020 г., както и насърчаване на институционалното развитие, е прието Постановление на МС, с което се уреждат условията и реда за създаване на търговски дружества от държавните висши училища.

В подкрепа усилията за подобряване пригодността за заетост чрез засилване на уменията, включително на цифровите умения по ОПНОИР през 2020 г. стартира процедура „Модернизация на висшите училища“. Основната цел на процедурата е постигане на динамично съответствие между търсенето и предлагането на специалисти с висше образование, чрез въвеждане на компетентностен модел, мултидисциплинарност и интердисциплинарност в обучението на студентите, включително чрез широко прилагане на цифрова трансформация на образованието. Процедурата е насочена към модернизация на учебните програми и въвеждане на дигитално образователно съдържание, електронни ресурси и облачни технологии в образователния процес; професионално развитие на преподавателите и подобряване на уменията им за използване на ИКТ-базиран иновационни образователни технологии; интернационализация на висшите училища и участие в мрежи.

Въпреки бързото преминаване на висшите училища в режим на електронно-базирано обучение по време на пандемията от Covid-19, е необходимо процесът на дигитализация да продължи, в т.ч. и чрез целенасочени инвестиции за осигуряването на необходимите ресурси и качествена подготовка на академичния състав.

Прилагане на системен подход и подходи отдолу нагоре. Научени уроци.

През 2019 г. е извършена вътрешна оценка от Управляващия орган на процедурите за директно предоставяне и процедурите за конкурентен подбор по ОПНОИР. В оценката е извършен анализ на постигането на целите на процедури, изпълнявани чрез системен подход и такива на конкурентен подбор, които имат за цел да подкрепят намаляването на дела на преждевременно напусналите образователната система, като географската насоченост на двете процедури е локализирана основно с обхват на ученици, които са в риск от напускане на образователната система, както и участници от уязвими социално слаби групи и такива които имат пропуски в обучението, насочени към преодоляване на обучителни затруднения, задържане и интеграция на

учениците в образователната система. Обект на анализа са няколко ключови компонента, като: ефективност на разходите спрямо целевите групи, териториален обхват на участниците, включени в мерките по процедурите, сравнителни показатели на изпълнението на индикаторите и релевантността на изпълняваните дейности съгласно целите на процедурите. Ключовите препоръки, които е извела оценката относно избора на системен подход или конкурентен подбор, показват, че проектите с конкретен бенефициент постигат много по-висока ефективност и ефикасност, вкл. на разходите, като постигат целите на програмата по много по-категоричен начин от процедурите за конкурентен подбор. Това от своя страна минимизира нивата на риск от неизпълнение на целите и индикаторите по програмата и е предпоставка за устойчивост и високи нива на въздействие.

Анализираните данни по отношение на ефикасност на разходите спрямо целевите групи показват, че при част от процедурите, изпълнявани чрез конкурентен подбор, средният разход за един участник от уязвими групи е 1 526,02 лв. В процедура, изпълнявана с конкретен бенефициент със сходен тип дейности средният разход е 233,08 лв. При сравнение на показателите с бюджета на проекта, изпълняван с конкретен бенефициент, процедурата изпълнявана на конкурентен подбор би постигнала включването на средно едва 68 962 участници. За сравнение със същия финансов ресурс в системния проект са включени и подкрепени 451 498 участници.

Съществено предимство на системния подход е и по-плътният регионален и териториален обхват. Разглежданият в анализа системен проект е обхванал участници във всички 28 области на страната, докато в разглежданата процедура за конкурентен подбор в областите Видин, Габрово и Сливен (в които според данни на НСИ има голяма концентрация на участници от уязвими социално слаби групи) няма обхванати един участник, а в област Силистра е обхванат един участник. За сравнение системният подход е локализиран и обхванал 5 944 участници в област Видин, 6 371 участници в област Габрово, 16 404 участници в област Сливен и 7 693 участници в област Силистра. Разликата в географското разпределение е характерна и за всички останали области, като за някои от тях разликите са огромни.

Спрямо релевантността на изпълняваните дейности и в двете процедури водеща дейност е допълнителното обучение по български език, като много по-надеждно е проследяването на образователните резултати от конкретен бенефициент - Министерство на образованието и науката (МОН), в който са налични и регистрите за движението на учениците и информацията би могла да бъде проверена.

Съгласно §6 от Допълнителните разпоредби на ЗУСЕСИФ Регионалните инспекторати по образованието, държавните и общинските детски градини, училища и обслужващите звена, могат да участват в техническото и/или финансовото изпълнение, включително да извършват разходи по проекти с конкретен бенефициент. Това допринася за качествено и ефективно изпълнение на процедурите и проектите по програмата, защото при системен подход конкретният бенефициент ще може да обезпечи и гарантира разходите на училищата/детските градини в случай, че се наложат финансови корекции и/или изпълнението на други условия в европейското и националното законодателство, като същевременно позволява училищата да извършват разходи и да се включат ефективно в изпълнението на дейности по конкретен проект.

Изводите от вътрешната оценка се потвърждават и от оценките на подкрепата от ЕСФ за насърчаване на социалното включване, борбата с бедността и всякаква форма на дискриминация (тематична цел 9) и на подкрепата на ЕСФ за образование и обучение (тематична цел 10). В проучванията се извежда като положителен резултат разработването на национални стандарти след изпълнението на проект по ОПНОИР в България. Със средствата от ЕСФ е финансирано разработването на методики за работа с деца със специални образователни потребности. В проучването е направен извод, че разработените по проекта на ОПНОИР методики са доразвити в национални стандарти именно поради условието, че проектът е управляван от МОН.

По отношение на оценката на ефективността на операциите в специалното изследване за България е потвърдено, че системните операции на МОН са по-ефективни от операциите на конкурентен подход поради техния мащаб и метод на изпълнение. Операциите по инвестиционен приоритет (ИП) 9i и ИП 9ii по ОПНОИР са с по-ниска цена на участник от средната за ЕС. Разходите на участник в операции по ИП 9i са 851 евро, което е с 41% по-малко от средните за ЕС разходи. Разходите на участник в операции по ИП 9ii са 308 евро, което е приблизително 63% от средното за ЕС. Също така се отчита добавената стойност от подкрепата на ЕСФ по ОПНОИР именно с разработените методики за работа с деца със специални образователни потребности, които стават основа за разработване на национални стандарти.

По отношение на подкрепата по тематична цел 10 в оценката на ЕК като един от факторите за успех на финансираните проекти от ЕСФ по инвестиционен приоритет 10.i е посочена именно ролята на местните, регионалните и националните органи. Когато тези органи играят централна роля в изпълнението на проекти, специално в областта на приобщаващото образование и намаляване дела на ПНУ, това помага да се гарантира, че подходите се разработват и координират на по-широко ниво. Не се разчита на конкретни организации, като училища за управление на изпълнението на проекти. Системният подход дава възможност за по-дългосрочно обучение и устойчивост на резултатите, включително и чрез промени на системно ниво. Друг фактор за успех на операциите, които се прилагат като системни, е възможността за засилена координация и участие на местни и регионални заинтересовани страни, в случаите, когато е необходимо да се адаптират програмите към специфични нужди, например при операции за ранно напускане на училище или учене през целия живот.

На база на горепосочените анализи и проучвания в Програмата за образование 2021-2027 г. е възприет балансиран подход на предоставяне на безвъзмездна помощ, отчитащ целите на програмата, нуждите на целевите групи, необходимостта от продължаване на структурните реформи в определени области на образованието или съответно нуждата от засилване на капацитета на териториално и местно ниво и на ниво образователни институции, въвеждане на нови модели и подходи или насърчаване на активността.

За операции, които са насочени например към обхващане в системата на образованието и осигуряване на равен и приобщаващ достъп до образование, намаляване дела на преждевременно напусналите училище, дигитална трансформация на училищното образование, въвеждане на компетентностен модел на преподаване и обучение, чрез модернизация на учебното съдържание, както и модернизиране на хоризонтални политики на национално ниво ще се търси системен подход на изпълнение на операциите, в който МОН ще има водеща координираща роля при

изпълнение на дейностите, така че да бъде обхваната цялата територия на страната и да бъде гарантиран равният достъп до образование. При изпълнение на системните операции ще бъде осигурена възможността за участие в техническото и финансово изпълнение на дейностите на максимален кръг образователни институции, които ще бъдат включвани на база идентифицирани, обосновани и защитени от тях конкретни потребности на целевите групи, или такива, свързани с капацитета за провеждане на образователни политики. Ще бъде търсена подходяща форма на партньорство със социалните и икономическите партньори и представителите на гражданското общество.

Предвижда се операции, които са насочени към стимулиране въвеждането на нови или иновативни подходи в образованието или такива, насърчаващи активността, участието и съревнованието за генериране на по-добри идеи между бенефициентите, да бъдат осъществявани с процедури за подбор на проекти, а такива, които са насочени към конкретни нужди на териториално ниво, за преодоляване на местни бариери пред достъпа до образование или насърчаване на партньорството между образователните институции, социалните и икономически партньори и гражданското общество на местно ниво да се осъществяват чрез инструментите за интегрирано териториално развитие.

Програмна стратегия:

На база на идентифицираните нужди, програмата ще фокусира своите усилия върху:

- По-пълно обхващане на децата в предучилищно образование и началния етап на училищното образование, включително и по-пълно обхващане на децата в детските градини от 4-годишна възраст;
- Обхватно приобщаващо образование в основното и средното образование, чрез обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, ранна диагностика на обучителни затруднения и индивидуален подход, фокусиращ подкрепата върху деца и ученици от уязвими групи, в т.ч. такива, чийто майчин език е различен от български, както и мерки, насочени към намаляване дела на преждевременно напусналите училище;
- Насърчаване на образователната интеграция на деца и ученици от уязвими групи, в това число на ромите и мигрантите, чрез партньорство и финансиране спрямо местните нужди, с фокус върху територии с концентрация на уязвими групи;
- Осигуряване на достъп до професионално ориентиране на децата и подрастващите, вкл. като средство за превенция на училищния неуспех, отсъствията, отпадането от училище, противообществените прояви на децата и учениците;
- Осигуряване на качество на приобщаващото образование, чрез модернизация на учебното съдържание, въвеждане на компетентностния модел и подобряване на уменията, цифрова трансформация на образованието, с възможности за разширяване обхвата на дистанционната форма на обучение, насърчаване на върховите постижения в образованието, чрез подкрепа за талантиливи деца и ученици с изяви дарби, иновативни учебни програми, иновативни класни стаи и иновативни училища;

- Осигуряване на гъвкаво планиране на професионалното образование и обучение, което адекватно отразява променящите се тенденции на пазара на труда, включително в развитието на дигитализацията и технологиите, бъдещето на професиите и новите форми на организация и развитието на пазара на труда, демографските тенденции и тенденциите към зелена икономика и устойчиво развитие;
- Подобряване на качеството и приложимостта на професионалното обучение и образование по отношение нуждите на пазара на труда, и връзката му със специфичните териториални характеристики, като се отчитат глобалните, национални и секторни тенденции, чрез модернизиране на съдържанието, въвеждане на гъвкави модели и форми на обучение, засилено участие в схеми за учене в процеса на работа, увеличаване на дела на дуалната форма на обучение в ПОО, създаване на системи за проследяване на завършилите. Засилване на връзката на ПОО с висшето образование и науката и създаване на общи пространства за учене – ПОО, ВО и наука с връзка към нуждите на пазара на труда, както и участие в регионални, секторни, национални и европейски мрежи;
- Повишаване на привлекателността и достъпността на ПОО за всички възрасти, включително чрез разработване на индивидуални пътеки за обучение по част от професия и възможности за онлайн обучения;
- Хоризонтално ще бъде подкрепено повишаване на уменията, капацитета и непрекъснатата квалификация на педагогическите и непдагогическите специалисти, преподавателите и образователните ръководители/мениджъри в предучилищното и училищното образование, професионалното образование и обучение, с акцент върху професионалната подготовка на преподавателите, дигиталните компетентности, работата с деца и ученици с проблемно поведение и такива от уязвими групи, в т.ч. осъвременяване на учебните програми за подготовка на учителите във висшите училища;
- Повишаване на приложимостта на висшето образование и обвързване с потребностите на пазара на труда чрез повишаване на иновациите и предприемачеството, осигуряване на системи за проследяване на завършилите, кариерно ориентиране, студентски практики и преход към дуална система на обучение във висшето образование, включително чрез засилено партньорство с национално представителните организации на работодателите;
- Модернизация на висшето образование, чрез актуализиране на учебната документация, въвеждане на компетентностен подход в преподаването и ученето, цифрова трансформация и засилване на връзката с науката;
- Интернационализация и консолидация на висшето образование, чрез насърчаване на кръговата и входяща мобилност на преподаватели и студенти, участие в изграждане на университетски мрежи, съвместни учебни програми и споделяне на ресурси;
- Повишаване на квалификацията и подобряване на уменията на преподавателите и академичния състав във висшето образование.

Приоритет 1 ще допринесе пряко за постигане на следния контекстуален индикатор: „Намаляване дела на преждевременно напусналите образование и обучение“, заложен в Споразумението за партньорство и Стратегията „България 2030“.

Приоритет 2 ще допринесе пряко за постигане на следните контекстуални индикатори:

- „Качество на образователната система“, заложен в Споразумението за партньорство;
- Население, притежаващо основни цифрови умения (DESI), заложен в Споразумението за партньорство и Стратегията „България 2030“.

Приоритет 3 ще допринесе пряко за постигане на следния контекстуален индикатор: „Участие в учене през целия живот на лицата на възраст 25-64 години“, заложен в Споразумението за партньорство.

За целта, свързана с растежа и заетостта

ТАБЛИЦА 1		
Цел на политиката	Специфична цел или специален приоритет *	Обосновка (резюме)
ЦП 4 По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права	<i>ЕСФ+ iv) подобряване на качеството, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда в подкрепа на придобиването на ключови умения, включително цифрови умения;</i>	[2 000 за всяка специфична цел или специален приоритет] Подкрепата по тази специфична цел ще бъде насочена към преодоляване на следните нужди от инвестиции с висок приоритет, очертани в Приложение Г на Доклада за България на Европейския семестър за 2019 г.: - създаване на качествено приобщаващо училищно образование; обезпечаване на придобиването на основни и цифрови умения и насърчаване на приобщаването в сферата на образованието и обучението; - подпомагане на професионалното развитие на учителите и обучаващите и насърчаване на новаторските методи на преподаване и новаторското съдържание с цел оказване на най-добра подкрепа на учениците в неравностойно положение; - повишаване на привлекателността, качеството и приложимостта на програмите за професионално образование и обучение и насърчаване на участието в обучение за възрастни; - подобряване на качеството и приложимостта по отношение на пазара на труда на висшето образование, включително на съвместните

		<p>научноизследователски дейности и стажовете в предприятия.</p> <p>Програмата ще подкрепи трансформацията на българското образование, чрез модернизация на образователните институции, повишаване на качеството на образование, чрез въвеждането на иновативни методи на преподаване, модернизирани на учебното съдържание и въвеждане на дигитална промяна в ученето и преподаването, както и осигуряване на равен достъп до качествено и приобщаващо образование за всички.</p> <p>За преодоляване на слабостите по отношение на качеството на предоставяната образователна услуга и осъществяваната реформа в образователния сектор, програмата ще засили фокуса върху усвояване на ключовите компетентности за учене през целия живот (включително цифрови, езикови, социални) от ранна възраст в рамките на формалното образование и същевременно с това към формиране на съзнание за ценността на образованието, обучението и ученето. Важни акценти в тази връзка са както придобиването на функционална грамотност, на релевантни (интер)дисциплинарни и практически ориентирани знания и умения, така и развиването на творческото и критично мислене, на отговорност и умения за решаване на проблеми, на гражданска ангажираност.</p> <p>Финансирането ще бъде насочено към повишаването на качеството и приложимостта на училищното образование за постигане на професионална реализация. В тази връзка, ключово значение ще има актуализирането на учебни планове и програми, гъвкави пътеки и програми за втори шанс, придобиване на професионални умения, професионална подготовка на учителите и въвеждането на иновативни методи на преподаване, поддържането на модерна образователна среда, развитие на партньорски формати с бизнеса и висшето образование, ефективното управление на ПОО, както и разширяването на географския обхват на дуалното обучение и увеличаване на възможностите за осъществяването му по различни професии, което да е съобразено с</p>
--	--	---

		<p>потребностите на работодателите и пазара на труда на регионално и местно ниво.</p> <p>Увеличаването на съгласуваността между потребностите на бизнеса и обществото, от една страна, и учебните планове и програми във висшето образование и в професионалното образование и обучение от друга, ще остане ключов аспект на политиките, подкрепени от програмата. Ще се стимулира по-тясното сътрудничество и комуникацията между частния и публичния сектор в рамките на учебния процес, в т.ч. и участието на социалните партньори при формиране и изпълнение на политики в тези области. Ще се подкрепят усилията в посока консолидиране на държавните висши училища чрез предоставяне на финансови стимули, фокусиране на публичната подкрепа и увеличаването на възможностите за публично-частно партньорство.</p> <p>Фокусът ще бъде върху подготовка на кадри в търсени на пазара на труда професии и специалности. Подкрепата ще бъде обвързана с приноса към пазара на труда и резултатите от обучението.</p>
<p>ЦП 4</p> <p>По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права</p>	<p><i>ЕСФ+</i></p> <p><i>v) насърчаване на равния достъп до и завършването на качествено и приобщаващо образование и обучение, по-специално за групите в неравностойно положение, от образованието и грижите в ранна детска възраст през общото и професионалното образование и обучение до висшето образование, както и</i></p>	<p>[2 000 за всяка специфична цел или специален приоритет]</p> <p>Подкрепата по тази специфична цел ще бъде насочена към преодоляване на следните нужди от инвестиции с висок приоритет, очертани в Приложение Г на Доклада за България на Европейския семестър за 2019 г.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - подобряване на приобщаващото, достъпно и качествено образование и грижи в ранна детска възраст, включително съответната инфраструктура и оборудване; - предотвратяване на преждевременното напускане на училище, посредством целенасочен подход и насърчаване на гъвкави програми за втори шанс; - създаване на качествено приобщаващо училищно образование, включително инвестиции; - подпомагане на професионалното развитие на учителите и обучаващите и насърчаване на новаторските методи на преподаване и новаторското съдържание с цел оказване на най-

	<p><i>образованието и ученето в зряла възраст, включително улесняване на мобилността с учебна цел за всички;</i></p>	<p>добра подкрепа на учениците в неравностойно положение;</p> <p>Ще продължи устойчивото прилагане на политики за обхващане и включване на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование и за намаляването на дела на преждевременно напусналите училище. В тази връзка, приоритет ще имат интегрираните и целенасочени политики за осигуряване правото на всяко дете на качествено образование и за превенция на отпадането от училище, с фокус върху децата и учениците от уязвимите групи. Те ще бъдат прилагани ведно с политики и мерки, насочени към нарастване на дела на завършилите средно образование и насърчаване на участието на младите хора във формално и неформално образование и обучение.</p> <p>Програмата ще адресира следните основни нужди и предизвикателства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Намаляващ дял на записаните деца 3-6 г.; - Намаляващ групов нетен коефициент на записване на учениците от I до IV клас; - Нисък обхват в различните образователни етапи. - Висок относителен дял на населението с основно и по-ниско образование; - Значителен дял на преждевременно напусналите образование и обучение; - Над половината от хората с увреждания прекъсват преждевременно своето образование и само 34 % имат работа; - Почти половината от преподавателите са на възраст над 50 години и съответно е вероятно да достигнат възрастта за пенсиониране в рамките на следващите 10 години; 10 % вече са над 60 години; - Процентът на преподавателите, по отношение на които се отчита значителна нужда от обучение в областта на поведението на учениците и управлението на класната стая, както и в областта на преподаването в мултикултурна или многоезикова среда, също е по-висок от средните стойности за проучените 23 европейски държави (22 % в сравнение с ЕС-23: 12,5 % и 21 % в сравнение с ЕС-23: 13 %.).
--	--	---

<p>ЦП 4 По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права</p>	<p><i>ЕСФ+</i> <i>vi)</i> <i>насърчава не на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид цифровите умения, подоброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност;</i></p>	<p>[2 000 за всяка специфична цел или специален приоритет]</p> <p>Подкрепата по тази специфична цел ще бъде насочена към преодоляване на следните нужди от инвестиции с висок приоритет, очертани в Приложение Г на Доклада за България на Европейския семестър за 2019 г.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - създаване на качествено приобщаващо училищно образование; - подобряване на качеството и приложимостта на висшето образование спрямо изискванията на пазара на труда, включително на съвместните научноизследователски дейности и стажовете в предприятия. <p>Програмата ще продължи да подкрепя провежданите политики за повишаването на грамотността на всички нива на образование и насърчаване ученето през целия живот. Ще се прилагат мерки, насочени към ограмотяване на възрастни и на курсове за усвояване на учебно съдържание за различните образователни етапи и степени и усвояването на професии. Ще се стимулира популяризирането на необходимостта от повишаване и насърчаване на грамотността и привличане на общественото внимание към ползите от повишаването на грамотността.</p> <p>Интервенциите са насочени към преодоляване на следните предизвикателства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - През 2018 г. участието в обучение за възрастни е на равнище от 2,5 %, което е значително под средното за ЕС равнище от 11,1 %; - Делът на участващите в обучение нискоквалифицирани възрастни възлиза на около една четвърт от дела на населението като цяло. <p>В допълнение, програмата ще подкрепи политиките, свързани с продължаващото обучение на академичния състав във висшите училища и обучение на изследователите. Ще се стимулира повишаването на цифровите им умения, специализации в чужбина, квалификация на академичния състав и на служителите, в т.ч. чуждоезиково обучение, развиване на меките и изследователските умения, усъвършенстване на</p>
---	---	---

		уменията за преподаване, привличане на преподаватели от чужбина.
ЦП 4 По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права	<i>ЕСФ+ viii) насърчава не на социално-икономическата интеграция на граждани на трети държави и на маргинализирани общности, като например ромите;</i>	[2 000 за всяка специфична цел или специален приоритет] Подкрепата по тази специфична цел ще бъде насочена към преодоляване на следните нужди от инвестиции с висок приоритет, очертани в Приложение Г на Доклада за България на Европейския семестър за 2019 г.: - подобряване на приобщаващото, достъпно и качествено образование и грижи в ранна детска възраст, включително съответната инфраструктура и оборудване; - предотвратяване на преждевременното напускане на училище, посредством целенасочен подход и насърчаване на гъвкави програми за втори шанс; Ще бъдат адресирани и специфичните нужди, идентифицирани по отношение на маргинализирани групи, като например ромите: - Само 66% от ромските деца на 4-6 години посещават детска градина през 2016 г.; - 7% от ромите не посещават нито едно образователно ниво, а около 45% от ромите не завършват средно образование; - Според проучването на FRA EU-MIDIS II 60% от ромските деца се обучават в класна стая само с ромски ученици или с преобладаващ брой ромски ученици. Това се случва не само в селските райони, но и в големите градове, в които функционират де факто сегрегирани училища; - Образователната структура на ромската и турската етнически общности, като по данни от последното национално преброяване съответно 93% и 70% от представителите на тези етнически групи не завършват средното си образование, спрямо около 30% за етническите българи; - Всяко четвърто ромско дете и всяко девето турско дете на възраст 7-15 години никога не са посещавали училище, в сравнение с 5.6% от децата в българската етническа група.

* Специални приоритети според ЕСФ + регламент

За ЕФМДР:

2. ПРИОРИТЕТИ, РАЗЛИЧНИ ОТ ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ

Позоваване: Член 17, параграф 2 и член 17, параграф 3, буква в)

Таблица 1 Т: Структура на програмата*

Идентификационен код	Наименование [300]	Техническа помощ	Основа за изчисление	Фонд	Категория на подпомагания регион	Избрана специфична цел
1	Приоритет 1 „Приобщаващо образование и образователна интеграция“	Не		ЕСФ+	Преход По-слабо развити региони	СЦ 1 ЕСФ+(v) СЦ 2 ЕСФ+ (vi) СЦ 3 ЕСФ+(viii)
2	Приоритет 2 „Модернизация и качество на образованието“	Не		ЕСФ+	Преход По-слабо развити региони	СЦ 1 ЕСФ+ (iv)
3	Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“	Не		ЕСФ+	Преход По-слабо развити региони	СЦ 1 ЕСФ+ (iv) СЦ 2 ЕСФ+ (vi)
4	Приоритет „Техническа помощ“	Да		ЕСФ+		Не е приложимо

* Информацията в тази таблица ще служи като техническа основа за предварително попълване на други полета и таблици в образеца в електронен вид. Не е приложимо към ЕФМДР.

2.1. Наименование на приоритета [300] (повтаря се за всеки приоритет)

ПРИОРИТЕТ 1 - ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ

☐ Това е приоритет, насочен към съответните специфични за всяка държава препоръки
☐ Това е приоритет, насочен към младежката заетост
☐ Това е приоритет, насочен към иновативни дейности
☐ Това е приоритет, насочен към материални лишения**

* Таблица, приложима за приоритетите на ЕСФ +.

** Ако е маркирано, преминете към раздел 2.1.2

2.1.1. Специфична цел V⁶ („Работни места и растеж“) или пространство за подкрепа (ЕФМДР) — повтаря се за всяка избрана специфична цел или област на подпомагане за приоритетите, различни от техническа помощ

СЦ V - Насърчаване на равния достъп до и завършването на качествено и приобщаващо образование и обучение, по-специално за групите в неравностойно положение, от образованието и грижите в ранна детска възраст през общото и професионалното образование и обучение до висшето образование, както и образованието и ученето в зряла възраст, включително улесняване на мобилността с учебна цел за всички

2.1.1.1. Намеса на фондове

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), i) iii) iv) v) vi);

Съответни видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [8 000]

1. Разширяване обхвата на предучилищното и начално образование, чрез подкрепа за механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, в т.ч.:

- 1.1. Разширяване участието, вкл. чрез назначаване на образователни медиатори и координиране на екипите за обхват;
- 1.2. Обучение и повишаване на капацитета и уменията на екипите за обхват;
- 1.3. Изграждане и свързване на системи за проследяване при пътуване и миграция на упражняването на правото на децата на задължително образование;
- 1.4. Изграждане и свързване на системи за обмен на информация и контрол по издадените здравни бележки за извиняване на отсъствия по уважителни причини на децата и учениците;
- 1.5. Целенасочени информационни дейности и работа с родители за разясняване ползите от образование и задълженията за включване в предучилищно и

⁶ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ +.

задължително училищно образование вкл. чрез ангажиране на работещи в общността неправителствени организации;

- 1.6. Насърчаване изграждането на устойчиви партньорства между училища, детски градини и неправителствени организации за подсигуряване на пълен обхват и превенция на отпадането.

2. Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в предучилищното образование, в т. ч.:

- 2.1. Повишаване на капацитета, квалификацията и уменията на педагогическите и непедagogически специалисти, включително за формиране и провеждане на политики за увеличаване обхвата в предучилищното образование и повишаване на качеството на предучилищното образование в конкретната институция. Повишаване участието вкл. чрез назначаване, обучения и супервизия на образователните медиатори в активното приобщаване в предучилищното образование;
- 2.2. Осигуряване на допълнителни психолози, педагогически съветници, логопеди, ресурсни учители, треньори по вид спорт и други специалисти според потребностите на децата, за реализиране на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в детските градини и в групите за предучилищно образование в училище;
- 2.3. Занимания по интереси за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование, образованието за устойчиво развитие – опазване на природата, използване на рециклируеми материали, разделно събиране и др., както и за придобиване на умения за лидерство и за работа в полза за общността и работа в екип;
- 2.4. Грижа за здравето, посредством разработване и прилагане на съвременни програми, свързани със здравното образование, здравословното хранене, първа долекарска помощ, безопасно движение по пътищата, обучение по различни видове спорт и други;
- 2.5. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения; дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение; логопедична работа;
- 2.6. Обучение чрез допълнителни модули за деца, които не владеят български език; дейности за прилагане на програми за психомоторно, познавателно и езиково развитие; индивидуална и групова работа при установени езикови и/или емоционално-поведенчески, и/или сензорни затруднения;
- 2.7. Психологическа подкрепа и допълнително обучение по български език за децата в детските градини и групите за предучилищно образование в училище;
- 2.8. Оценка на индивидуалните потребности на детето за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие, както и осигуряване на допълнителната подкрепа за личностно развитие;

- 2.9. Повишаване на езиковата култура и познания чрез изучаването на чужд език от най-ранна детска възраст в предучилищна възраст;
- 2.10. Засилен мониторинг за напредъка на учебния процес в детските градини и в групите за предучилищно образование в училище с цел ранно предупреждение за преждевременно напускане на системата;
- 2.11. Осигуряване на такси за деца в неравностойно положение;
- 2.12. Осигуряване на специализирана подкрепяща образователна среда, като например оборудване и обзавеждане на ресурсни кабинети, съобразно нуждите в подкрепяните образователни институции.
- 2.13. Подкрепа за интензивна работа с родители: кратки обучения на родители относно техните права и задължения, свързани с образованието на децата им и за формиране у тях на мотивация за активно приобщаване на децата им в системата на предучилищното образование.

Групата дейности ще надградят изпълнявания в периода 2019-2021 г. проект „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“ по ОПНОИР, насочен към подкрепа на политиките на МОН за подобряване на достъпа до образование, осъществяване на ранна социализация с фокус върху децата от уязвими групи. Нарастващата необходимост от справяне с проблеми като социалното изключване, дискриминацията и ниското равнище на образователни постижения показва, че трябва да продължи работата по осигуряване на равен достъп до качествено обучение и грижи в ранна детска възраст, като най-важната основа за успешното учене през целия живот.

1. Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в училищното образование, в т.ч.:

- 1.1. Повишаване на капацитета, квалификацията и уменията на педагогическите и непдагогически специалисти, включително за формиране и провеждане на политики за увеличаване на обхвата в училищното образование и повишаване на качеството на училищното образование в конкретната институция. Повишаване участието вкл. чрез назначаване, обучения и супервизия на образователните медиатори в активното приобщаване в училищното образование;
- 1.2. Осигуряване на допълнителни психолози, педагогически съветници, логопеди, ресурсни учители, треньори по вид спорт и други специалисти според потребностите на учениците, за реализиране на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в училищата;
- 1.3. Оценка на индивидуалните потребности на ученика за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие, както и осигуряване на допълнителната подкрепа за личностно развитие;
- 1.4. Допълнително обучение и консултиране по учебни предмети; кариерно ориентиране на учениците; развитие на базови умения, занимания по интереси приоритетно в тематичните направления: „Дигитална креативност“, „Природни науки“, „Математика“, „Технологии“, „Изкуства и култура“, „Гражданско образование“, „Екологично образование и здравословен начин на живот“; библиотечно-информационно обслужване;; осигуряване на общежитие; дейности за превенция на насилието и

преодоляване на проблемното поведение; дейности за превенция на обучителните затруднения; логопедична работа;

- 1.5. Поощряване с морални и материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на институционалната общност;
- 1.6. Развиване на физическите качества и умения на учениците, чрез осигуряване провеждането на тренировъчни занимания по видове спорт и на спортни дейности в училищата, осигуряване и реализиране на спортни дейности в рамките на целодневното обучение на учениците в началния етап на основното образование, сформирани на училищни спортни отбори по видове спорт и групи за спортни дейности, създаване на ефективни партньорства на училищата със спортните клубове;
- 1.7. Кариерно ориентиране на учениците;
- 1.8. Грижа за здравето, посредством разработване и прилагане на съвременни програми, свързани със здравето образование, здравословното хранене, първа долекарска помощ, безопасно движение по пътищата, обучение по различни видове спорт и други;
- 1.9. Засилен мониторинг за напредъка на учебния процес в училищата с цел ранно предупреждение за преждевременно напускане на системата;
- 1.10. Осигуряване на специализирана подкрепяща образователна среда, като например оборудване и обзавеждане на ресурсни кабинети, съобразно нуждите в подкрепяните образователни институции;
- 1.11. Подкрепа за интензивна работа с родители: кратки обучения на родители относно техните права и задължения, свързани с образованието на децата им и за формиране у тях на мотивация за активно приобщаване на децата им в системата на училищното образование.

Групата дейности ще надградят изключително резултатните и обхватни проекти по ОПНОИР - „Твоят час“, който е насочен към индивидуалните потребности на учениците и развитието на заложбите и способностите им в избрани от тях области и за повишаване на успеваемостта им и задържането им в образователната система и „Подкрепа за успех“, който е насочен към намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система, както и към повторното им включване в образователния процес. Ще бъдат използвани разработените в периода 2014-2020 инструментариуми и механизми, с оглед фокусиране върху пряката работа с учениците.

2. С изпълнението на дейностите по приоритета ще се допълват постигнатите резултати по проекта, изпълняван от УНИЦЕФ България (2020-2022 г.) в подкрепа на пилотното тестване на инициативата за Европейската детска гаранция за равния достъп на децата до безплатно здравеопазване, безплатно образование, безплатни грижи за деца, достойни жилища и адекватно хранене. По проекта ще се работи с правителството, регионалните и местните власти, здравеопазването, образованието, защитата на децата и службите за социално подпомагане, неправителствените организации, академичните среди и други заинтересовани страни, за да осигури достъп до посещение вкъщи, ранна детска намеса,

приобщаващо предучилищно образование и интегрирано дете и услуги за семейна подкрепа за деца с увреждания и затруднения в развитието и деца в несигурни семейни ситуации и техните семейства в три пилотни области - Бургас, Сливен и Стара Загора. **Превенция и предотвратяване на тормоза и намаляване агресията в училищата, в т.ч.:**

- 2.1. Провеждането на кампании за толерантност и намаляване на агресията на учениците, както и за въздействие върху вътрешната мотивация, както и оказване на психологическа подкрепа, насочена към децата и учениците, педагогическите специалисти и родителите;
- 2.2. Подкрепа за използването на посредници при решаване на конфликт в училище, консултиране на децата или учениците с психолог/педагогически съветник;
- 2.3. Повишаване на компетентностите и уменията на учителите за използване и прилагане на форми и методи на противодействие на тормоза, насилието и др. за работа с деца и ученици със СОП, работа с родителите, противодействие на негативни прояви като агресията/гнева - разпознаване, причини и превенция;
- 2.4. Включване на ученици с проблемно поведение в групи за повишаване на социалните умения за общуване и за решаване на конфликти по ненасилствен начин, насочване на детето или ученика към занимания, съобразени с неговите потребности; наставничество;
- 2.5. Участие на учениците в училищното управление и подкрепа за доброволчески инициативи.

Списък на планираните операции от стратегическо значение - член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [2 000]

1. Разширяване обхвата на предучилищното и начално образование, чрез подкрепа за механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст;

2. Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в предучилищното образование;

3. Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в училищното образование;

Предвижда се посочените операции от стратегическо значение да бъдат реализирани като дългосрочни операции със системен ефект. За тях ще бъде предвиден специфичен план за оценка и мониторинг, позволяващ оценка на въздействието в хода на изпълнение и ще бъде заложен гъвкав механизъм на актуализация, в зависимост от резултатите от оценките и мониторинга.

Основни целеви групи — член 17, параграф 3, буква г), подточка iii):

Текстово поле [1 000]

Деца, ученици, родители, учители, педагогически и непедагогически специалисти и друг персонал; образователни медиатори; деца и ученици със специални образователни потребности; деца и ученици от маргинализирани групи, като ромите, както и такива търсеци или получили международна закрила и от други уязвими групи. Деца и ученици с пропуски в усвояването на учебния материал, деца и ученици в риск от отпадане от образователната система, родители на деца от уязвими групи, вкл. роми, лица преждевременно напуснали училище и др.

Участници в образователния процес, МОН и второстепенните му разпоредители с бюджет, МК, ММС, институциите в системата на предучилищното и училищното образование, общини, неправителствени организации.

Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 17, параграф 3, буква г), подточка iv)

Текстово поле [2 000] Планира се следните групи дейности:

Н/П

Междурегионални и транснационални видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка v):

Текстово поле [2 000] Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член — 17, параграф 3, буква г), подточка vi)

Текстово поле [1 000] Н/П

2.1.1.2. Показатели⁷

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), ii)

Таблица 2: Показатели за крайни продукти								
Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етапна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
П 1	СЦ V	ЕСФ+	Преход		Брой деца обхванати в предучилищно и училищно образование, чрез механизма за съвместна работа на институциите	брой	6 004	30 018

⁷ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Брой деца обхванати в предучилищно и училищно образование, чрез механизма за съвместна работа на институциите</i>	<i>брой</i>	14 009	70 043
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Брой деца с обучителни затруднения получили допълнителна подкрепа за личностно развитие</i>	<i>брой</i>	2 317	18 532
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Брой деца с обучителни затруднения получили допълнителна подкрепа за личностно развитие</i>	<i>брой</i>	5 405	43 242
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Брой деца със специални образователни потребности, включени в предучилищно образование</i>	<i>брой</i>	193	1 544
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Брой деца със специални образователни потребности, включени в предучилищно образование</i>	<i>брой</i>	450	3 604
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Брой обучени педагогически специалисти за работа с деца и ученици с обучителни затруднения</i>	<i>брой</i>	331	2 649
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Брой обучени педагогически специалисти за работа с деца и ученици с обучителни затруднения</i>	<i>брой</i>	773	6 180
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Брой ученици с обучителни затруднения получили допълнителна подкрепа за</i>	<i>брой</i>	6 397	51 179

					<i>лично развитие</i>			
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Брой ученици с обучителни затруднения получили допълнителна подкрепа за лично развитие</i>	<i>брой</i>	14 927	119 419
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Брой ученици със специални образователни потребности, включени в училищно образование</i>	<i>брой</i>	610	4 877
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Брой ученици със специални образователни потребности, включени в училищно образование</i>	<i>брой</i>	1 422	11 380
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Брой участници в кампании за толерантност и намаляване на агресията</i>	<i>брой</i>	3 662	29 298
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Брой участници в кампании за толерантност и намаляване на агресията</i>	<i>брой</i>	8 545	68 362
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Брой училища с въведени училищни планове за толерантност и намаляване на агресията</i>	<i>брой</i>	54	89
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Брой училища с въведени училищни планове за толерантност и намаляване на агресията</i>	<i>брой</i>	125	209
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Брой обучени педагогически специалисти за прилагане на методи за противодействие на насилието</i>	<i>брой</i>	402	670
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Брой обучени педагогически специалисти за прилагане на</i>	<i>брой</i>	938	1 564

					методи за противодействие на насилието			
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Участници с прогимназиален етап на основното образование или по-ниско (ISCED 0-2)</i>	<i>брой</i>	15 520	99 730
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Участници с прогимназиален етап на основното образование или по-ниско (ISCED 0-2)</i>	<i>брой</i>	36 214	232 704
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Участници от малцинства (включително маргинализирани общности като ромите)</i>	<i>брой</i>	7 146	40 959
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Участници от малцинства (включително маргинализирани общности като ромите)</i>	<i>брой</i>	16 674	95 571
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Участници с увреждания</i>	<i>брой</i>	803	6 421
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Участници с увреждания</i>	<i>брой</i>	1 873	14 983
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Участници с висше образование (ISCED 5 до 8)</i>	<i>брой</i>	733	3 319
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Участници с висше образование (ISCED 5 до 8)</i>	<i>брой</i>	1 711	7 744
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Участници под 30 години</i>	<i>брой</i>	7 139	56 654
<i>П 1</i>	<i>СЦ V</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Участници под 30 години</i>	<i>брой</i>	16 658	132 192

Таблица 3: Показатели за резултатите

Приоритет	Специфична цел (заежост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория регион	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базов сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
П 1	СЦ V	ЕС Ф+	Неприложимо		Дял на децата, обхванати и предучилищно и училищно образование, чрез механизма за съвместна работа на институциите, записани в по-горна група или клас	%		2019	80%	МОН, УО	
П 1	СЦ V	ЕС Ф+			Дял на децата и учениците с обучителни затруднения получили допълнителна подкрепа за личностно развитие записани в по-горна група/клас				90%	УО	
П 1	СЦ V	ЕС Ф+	Неприложимо		Дял на обучените педагогически специалисти с придобит поне един квалификационен кредит	%			60%	УО	

П 1	СЦ V	ЕС Ф+	Преход		участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование или обучение	брой		2019	89 757	УО	
П 1	СЦ V	ЕС Ф+	По-слабо развити		участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование или обучение	брой		2019	209 433	УО	

2.1.1.3. Индикативно разпределение на програмните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията⁸ (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), vii)

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	V	111	12 277 776
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	V	111	28 648 144
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	V	112	25 384 920
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	V	112	59 231 480
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	V	117	10 962 300
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	V	117	25 578 700

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	V	01	48 624 996

⁸ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	V	01	113 458 324
-------------	------	------------------	---	----	-------------

Таблица 6: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	V	48	48 624 996
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	V	48	113 458 324

Таблица 7: Измерение 6 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

2.1.2 Специфична цел за преодоляване на материалните лишения

Позоваване: Член 17, параграф 3; РОР

Вид помощ

Текстово поле [2 000 знака]

Основни целеви групи

Текстово поле [2 000 знака]

Декриптиране на национални или регионални схеми за подпомагане

Текстово поле [2 000 знака]

Критерии за подбор на операциите⁹

Текстово поле [4 000 знака]

⁹ Само за програми, ограничени до специфична цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ + .

2.1.2. Специфична цел VI¹⁰ („Работни места и растеж“) или пространство за подкрепа (ЕФМДР) — повтаря се за всяка избрана специфична цел или област на подпомагане за приоритетите, различни от техническа помощ

СЦ VI - насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност

2.1.2.1. Намеса на фондове

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква з), и) iii) iv) v) vi);

Съответни видове действия — член 17, параграф 3, буква з), подточка и):

Текстово поле [8 000]

1. Ограмотяване на възрастни, в т.ч.:

- 1.1. Реинтегриране в образователната система на лица, навършили 16 години, отпаднали от училище и/или без основно образование, чрез дейности за образователна медиация;
- 1.2. Организиране и провеждане на курсове за ограмотяване на възрастни, и на курсове за усвояване на учебно съдържание за различните образователни етапи и степени за лица, с ниско образование или без образование в координация с Агенция по заетостта и МТСП, с цел последващо включване във възможности за придобиване на професионална квалификация;
- 1.3. Популяризиране на необходимостта от повишаване и насърчаване на грамотността и привличане на общественото внимание към ползите от повишаването на грамотността;
- 1.4. Включване във форми за образование и обучение на тези, които не са завършили средно образование;
- 1.5. Валидиране на резултати от неформалното обучение и информалното учене чрез оценяване и признаване на съответствието между компетентности, придобити чрез неформално обучение и информално учене, и изискванията за завършване на клас, етап или степен от основно образование.
- 1.6. Подпомагане прехода от образование към реализация на пазара на труда.

Постигнатият положителен ефект от изпълнението на проект „Ограмотяване на възрастни – Фаза 1“ по ОПНОИР показва, че е необходимо да продължи работата с целевите групи за завършване на степен на образование и насочване към по-висока степен на образование. В тази връзка дейностите ще бъдат насочени като се вземат предвид опитът от изпълнение на мерки за ограмотяване на възрастни чрез целенасочен подход, координиран от МОН и при прилагане на процедура за конкурентен подбор – Ограмотяване на възрастни – 2. С оглед установената необходимост от засилено партньорство на регионално ниво при изпълнение на

¹⁰ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ+.

дейностите за ограмотяване на възрастни се налага изводът, че най-подходящ инструмент за реализирането им е подходът за Интегрирани териториални инвестиции.

Списък на планираните операции от стратегическо значение - член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [2 000] Н/П

Основни целеви групи — член 17, параграф 3, буква г), подточка iii):

Текстово поле [1 000]

Ученици, младежи, възрастни извън задължителната училищна възраст, родители, учители, педагогически специалисти и друг персонал, лица със специални образователни потребности, младежи и възрастни от маргинализирани групи като ромите, както и такива търсеци или получили международна закрила и от други уязвими групи.

Участниците в образователния процес, МОН и второстепенните му разпоредители с бюджет, АЗ, ДАБ, АСП, институциите в системата на училищното образование, общини, неправителствени организации.

Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 17, параграф 3, буква г), подточка iv)

Текстово поле [2 000] Дейностите по специфична цел vi на приоритет „Приобщаващо образование и образователна интеграция“ ще бъдат реализирани на регионално ниво, чрез инструмента за Интегрирани териториални инвестиции.

Конкретните нужди и операции на местно и регионално ниво ще бъдат определени в Интегрираните териториални стратегии за развитие (ИТСР) на регионите за планиране от ниво 2 одобрени от регионалните съвети за развитие. Дейностите по програмата в рамките на подхода ИТИ ще се реализират въз основа на интегрирани концепции, за осъществяване на конкретна цел или приоритет от интегрираната териториална стратегия на района Те ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни (общини, НПО, образователни институции и т.н.) и в които съобразно идентифицираните нужди на съответния район ще бъдат включени и дейности, заложи в общинските планове за действие за интеграция на участници от уязвими групи. Идентифицираните проекти по ПО в рамките на концепция за ИТИ ще се осъществяват координирано с проектите по другите програми, предоставящи финансиране по концепцията. Така ще бъдат отчетени специфичните териториални нужди и ще се приложи принципът на партньорство-сътрудничество между различните заинтересовани страни и участници в социално-икономическия живот на конкретната територия/район и ще се постигне по-добър фокус на инвестициите.

Междурегионални и транснационални видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка v):

Текстово поле [2 000] Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член — 17, параграф 3, буква г), подточка vi)

Текстово поле [1 000] Н/П

2.1.2.2. Показатели¹¹

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква з), ii)

Таблица 2: Показатели за крайни продукти								
Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етапна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
П 1	СЦ VI	ЕСФ+	Преход		Лица над 16 години, включени в курсове по ограмотяване или в курсове за усвояване на учебно съдържание, предвидено за изучаване в класове от прогимназиалния етап на основното образование	брой	0	5 253
П 1	СЦ VI	ЕСФ+	По-слабо развити		Лица над 16 години, включени в курсове по ограмотяване или в курсове за усвояване на учебно съдържание, предвидено за изучаване в класове от прогимназиалния етап на основното образование	брой	0	12 257
П 1	СЦ VI	ЕСФ+	Преход		Участници които са безработни, включително трайно безработни, неактивни	брой	0	2 626
П 1	СЦ VI	ЕСФ+	По-слабо развити		Участници които са безработни, включително трайно безработни, неактивни	брой	0	6 128

Таблица 3: Показатели за резултатите

¹¹ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомогане (ЕФМДР)	Фонд	Категория регион	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базов сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
П 1	СЦ VI	ЕС Ф+	НП		Дял на участниците на възраст 25-64 години участващи във формално образование или неформално обучение	%	17,0%	2019	19,32 %	УО	
П 1	СЦ VI	ЕС Ф+	Преход		Участници, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа	брой		2019	2 364	УО	
П 1	СЦ VI	ЕС Ф+	По-слабо развити		Участници, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа	брой		2019	5 516	УО	

2.1.2.3. Индикативно разпределение на програмните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията¹² (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква з), vii)

Таблица 4: Измерение 1 – Област на интервенция

¹² Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	VI	116	4 384 920
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	VI	116	10 231 480

Таблица 5: Измерение 2 – Форма на финансиране

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	VI	01	4 384 920
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	VI	01	10 231 480

Таблица 6: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	VI	17	4 384 920
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	VI	17	10 231 480

Таблица 7: Измерение 6 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

2.1.3. Специфична цел VIII¹³ („Работни места и растеж“) или пространство за подкрепа (ЕФМДР) — повтаря се за всяка избрана специфична цел или област на подпомагане за приоритетите, различни от техническа помощ

СЦ VIII - насърчаване на социално-икономическата интеграция на граждани на трети държави и на маргинализирани общности, като например ромите;

2.1.3.1. Намеса на фондове

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), i) iii) iv) v) vi);

Съответни видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [8 000]

1. Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери, в т.ч.:

- 1.1. Осигуряване на транспорт, хранене, и ученическо общежитие;
- 1.2. Повишаване на уменията на децата и учениците за обучение и общуване в мултикултурна среда, включително психологическа подкрепа и допълнителни обучения за деца/ученици с образователни затруднения, в т.ч. допълнителни обучения по български език, споделяне на културна идентичност и ценности;
- 1.3. Повишаване на капацитета на педагогическите специалисти и на образователните медиатори за работа в мултикултурна образователна среда;
- 1.4. Насърчаване участието на родителите в образователния процес в мултикултурна образователна среда; Подкрепа за интензивна работа с родители: кратки обучения на родители относно техните права и задължения, свързани с образованието на децата им и за формиране у тях на мотивация за активно приобщаване на децата им в системата на предучилищното и училищното образование.
- 1.5. Насърчаване на междуучилищния обмен и споделяне на образователни ресурси, включително съвместни дейности между училища и детски градини с концентрация на уязвими групи и такива без концентрация на уязвими групи, вкл. обменни визити, екскурзии, зелени училища и др.;
- 1.6. Подкрепа за осигуряване на достъп до качествено образование в малките населени места и в труднодостъпните райони, чрез мобилност на преподаватели и адаптиране към работна среда в различни райони и с различни групи ученици, чрез адаптационни програми и социални пакети за млади учители.
- 1.7. Осигуряване на учебници, учебни пособия и материали; допълнителна работа на педагогическите специалисти с ученици от маргинализирани групи (включително през лятото);
- 1.8. Повишаване участието на образователните медиатори вкл. чрез назначаване, обучения и супервизия.

¹³ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ +.

1.9. Организиране на доброволчески кампании в подкрепа на съответното училище;

2. Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията, в т.ч.

2.1. Превенция и недопускане на дискриминация в образователните институции в посока обучители и обучаеми, чрез подготовка на практически ръководства, информационни кампании и обучителни семинари;

2.2. Насърчаване на десегрегацията на училищата и класните стаи, формиране на подкрепяща обществена среда, междуучилищни дейности, подсигуриране на партньорство с местните общности и гражданския сектор, допълнителна работа с учениците в приемните училища, допълнителна работа с родителите и други;

2.3. Преодоляване на негативни обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност (включително чрез провеждане на информационни кампании, насочени към недопускане на дискриминация, основана на раса, етнически произход или религиозна принадлежност;

2.4. Мерки за валидиране на знания и умения и включване в образователната система на ученици, вкл. и за учащи и/или получили образование в чужбина;

2.5. Синергия с Еразъм+ - мобилност на учители, мобилност на ученици, с фокус върху социално слаби и уязвими групи;

2.6. Подготовка и въвеждане на адаптирани учебни материали и помагала за ученици, чийто майчин език е различен от българския.

2.7. Насърчаване участието на родителите в образователния процес в мултикултурна образователна среда; Подкрепа за интензивна работа с родители: кратки обучения на родители относно техните права и задължения, свързани с образованието на децата им и за формиране у тях на мотивация за активно приобщаване на децата им в системата на предучилищното и училищното образование.

2.8. Насърчаване на междуучилищния обмен и споделяне на образователни ресурси, включително съвместни дейности между училища и детски градини с концентрация на уязвими групи и такива без концентрация на уязвими групи, вкл. обменни визити, екскурзии, зелени училища и др.;

2.9. Повишаване участието на образователните медиатори вкл. чрез назначаване, обучения и супервизия.

2.10. Организиране на доброволчески кампании в подкрепа на съответното училище;

3. Достъп на уязвими групи до висше образование, в т.ч.

- 3.1. Подкрепа за кандидат-студенти от уязвими групи чрез провеждане на кандидат-студентски курсове, осигуряване на учебници и учебни помагала, заплащане на такси за кандидатстване във висши училища;
- 3.2. Подкрепа за студенти от уязвими групи, посредством: осигуряване на учебници и учебни помагала, заплащане на наем за студентски общежития, заплащане на семестриални такси във висши училища;
- 3.3. Подкрепа за продължаване на образованието във втори гимназиален етап на средното образование и във висши училища, като например: провеждане на информационни кампании с цел популяризиране възможностите и условията на висшите училища да приемат и обучават младежи от уязвими групи.
- 3.4. Насърчаване участието на родителите в образователния процес и ползите от обучението и завършването на висше образование.
- 3.5. Подкрепа за участието на образователни медиатори.
- 4. Утвърждаване на интеркултурното образование, чрез култура, наука и спорт, в т.ч.**
  - 4.1. Извънкласни дейности за въвеждане на интеркултурно образование и образование за толерантност, чрез съвместни дейности между детски градини и училища с концентрация на деца от уязвими групи, и такива в които няма концентрация на деца от уязвими групи, вкл. обменни визити, екскурзии, зелени училища и др.
  - 4.2. Организиране и провеждане на учебния процес в реална среда посредством изнесени занимания в музеи, художествени галерии, културни институции, такива свързани с културното и природното наследство, визуалните изкуства, спортни и музикални мероприятия.
  - 4.3. Организиране на тематични срещи и беседи на ученици с представители от различни професионални съсловия, учени, хора на изкуството, културни дейци, спортисти за популяризиране на възможностите за професионално развитие и личностно развитие на учениците посредством образование.
  - 4.4. Провеждане на културно-образователни инициативи популяризиращи четенето и грамотността в библиотеки, като част от обучението по образователните направления.
  - 4.5. Провеждане на занимания по интереси в извън класна форма, чрез изнесени занимания за развиване на отношение към културата и придобиване на знания относно културното и литературното наследство, четенето, творческото мислене, природните, естествените и точните науки.
  - 4.6. Организиране на екскурзии за посещение на значими исторически и културни обекти с представяне на учебното съдържание по конкретна тема.
  - 4.7. Организиране на посещения за придобиване на знания и интереси в областта на театралното, музикалното и танцово изкуство.
  - 4.8. Подкрепа за интензивна работа с родители: кратки обучения трейнинги на родители, свързани с образованието на децата им.
  - 4.9.

- 4.10. Провеждане на информационни кампании, насочени към недопускане на дискриминация, основана на раса, етнически произход или религиозна принадлежност
- 4.11. Повишаване участието на образователните медиатори вкл. чрез назначаване, обучения и супервизия.
- 4.12. Организиране на доброволчески кампании в подкрепа на съответното училище;

Списък на планираните операции от стратегическо значение - член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [2 000] Н/П

Основни целеви групи — член 17, параграф 3, буква г), подточка iii):

Текстово поле [1 000]

Деца, ученици, родители, учители, педагогически и непедагогически специалисти и друг персонал; деца и ученици със специални образователни потребности; деца и ученици от маргинализирани групи, като ромите, търсеци или получили международна закрила и от други уязвими групи. Деца и ученици с пропуски в усвояването на учебния материал, деца и ученици в риск от отпадане от образователната система, родители на деца от уязвими групи, вкл. ромите, лица преждевременно напуснали училище, студенти от уязвими групи и др.

Участници в образователния процес, МОН и второстепенните му разпоредители с бюджет, МК, ММС, институциите в системата на предучилищното и училищното образование, общини, неправителствени организации.

Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 17, параграф 3, буква г), подточка iv)

Текстово поле [2 000] Планира се следните групи дейности:

- **Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери да бъдат реализирани на териториално ниво, чрез използване на подхода на Водено от общностите местно развитие (ВОМР).**
- **Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията да бъдат реализирани, чрез ИТИ**

Операциите на Програма „Образование“ по подхода ВОМР ще се изпълняват на база доказаните териториални нужди на местно общинско ниво, залегнали в разработените след обстоен анализ стратегии на Местните инициативни групи. Програма „Образование“ ще финансира операции по подхода ВОМР на многофондови стратегии на МИГ като така се осигурява синергия и допълващ ефект между отделните оперативните програми, което е изключително приложимо за ПО предвид ролята на всички заинтересовани страни в процеса на образованието – учители, родители, деца и ученици, образователни институции, гражданско общество, други институции и

заинтересовани страни. Координацията между програмите и фондовете ще гарантира интегриращия елемент на подхода ВОМР в многофондовите стратегии, докато създаването и функционирането на МИГ от общини и местни общности на принципа „отдолу-нагоре“ ще допълва националната политика в осигуряване достъп до образование и преодоляване на сегрегацията по места по инициатива и с участието на местните общности.

- Утвърждаване на интеркултурното образование, чрез култура, наука и спорт да бъдат реализирани на национално ниво, чрез процедура за конкурентен подбор.

Междурегионални и транснационални видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка v):

Текстово поле [2 000] Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член — 17, параграф 3, буква г), подточка vi)

Текстово поле [1 000] Н/П

2.1.3.2. Показатели¹⁴

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), ii)

Таблица 2: Показатели за крайни продукти								
Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория региони	И D [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етапна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
П 1	СЦ VIII	ЕСФ +	Преход		Брой участници от уязвими групи включени в образование	брой	12 158	20 263
П 1	СЦ VIII	ЕСФ +	По-слабо развити		Брой участници от уязвими групи включени в образование	брой	28 369	47 281
П 1	СЦ VIII	ЕСФ +	Преход		Брой обучени педагогически специалисти за работа в мултикултурна образователна среда	брой	482	804

¹⁴ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

<i>П 1</i>	<i>СЦ VIII</i>	<i>ЕСФ +</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Брой обучени педагогически специалисти за работа в мултикултурна образователна среда</i>	<i>брой</i>	<i>1 126</i>	<i>1 876</i>
<i>П 1</i>	<i>СЦ VIII</i>	<i>ЕСФ +</i>	<i>Преход</i>		<i>Брой участници от уязвими групи, включени в курсове и обучение за кандидатстване във висше училище</i>	<i>брой</i>	<i>4 896</i>	<i>8 159</i>
<i>П 1</i>	<i>СЦ VIII</i>	<i>ЕСФ +</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Брой участници от уязвими групи, включени в курсове и обучение за кандидатстване във висше училище</i>	<i>брой</i>	<i>11 423</i>	<i>19 038</i>
<i>П 1</i>	<i>СЦ VIII</i>	<i>ЕСФ +</i>	<i>Преход</i>		<i>участници от малцинства (включително маргинализираните общности като ромите)</i>	<i>брой</i>	<i>17 054</i>	<i>28 423</i>
<i>П 1</i>	<i>СЦ VIII</i>	<i>ЕСФ +</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>участници от малцинства (включително маргинализираните общности като ромите)</i>	<i>брой</i>	<i>39 792</i>	<i>66 320</i>
<i>П 1</i>	<i>СЦ VIII</i>	<i>ЕСФ +</i>	<i>Преход</i>		<i>участници с висше образование (ISCED 5 до 8)</i>	<i>брой</i>	<i>482</i>	<i>804</i>
<i>П 1</i>	<i>СЦ VIII</i>	<i>ЕСФ +</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>участници с висше образование (ISCED 5 до 8)</i>	<i>брой</i>	<i>1 126</i>	<i>1 876</i>
<i>П 1</i>	<i>СЦ VIII</i>	<i>ЕСФ +</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Участници със средно образование (ISCED 3) или образование след средното</i>	<i>брой</i>	<i>5 378</i>	<i>8 963</i>

					образование (ISCED 4)			
<i>П 1</i>	<i>СЦ VIII</i>	<i>ЕСФ +</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Участници със средно образование (ISCED 3) или образование след средното образование (ISCED 4)</i>	<i>брой</i>	<i>12 549</i>	<i>20 915</i>

Таблица 3: Показатели за резултатите

Приоритет	Специфична цел (заемот и растеж) или област на подпомогане (ЕФМДР)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базова сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
<i>П 1</i>	<i>СЦ VIII</i>	<i>ЕСФ+</i>			<i>Дял на участниците от уязвими групи записани в по-горен клас</i>				<i>80%</i>	<i>УО</i>	
<i>П 1</i>	<i>СЦ VIII</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Неприложимо</i>		<i>Дял на участниците от уязвими групи, записани във висше образование</i>	<i>%</i>			<i>50%</i>	<i>УО</i>	
<i>П 1</i>	<i>СЦ VIII</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Участници, които при напускане на операция</i>	<i>брой</i>		<i>2019</i>	<i>25 580</i>	<i>УО</i>	

					<i>та са ангажирани с образование или обучение</i>						
<i>П 1</i>	<i>СЦ VIII</i>	<i>ЕС Ф+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование или обучение</i>	<i>брой</i>		<i>2019</i>	<i>59 688</i>	<i>УО</i>	

2.1.3.3. Индикативно разпределение на програмните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията¹⁵ (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), vii)

Таблица 4: Измерение 1 – Област на интервенция

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	VIII	117	10 571 424
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	VIII	117	24 666 656

Таблица 5: Измерение 2 – Форма на финансиране

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	VIII	01	10 571 424
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	VIII	01	24 666 656

Таблица 6: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
-------------	------	-------------------	----------------	-----	------------

¹⁵ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	VIII	17	3 288 690
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	VIII	17	7 673 610
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	VIII	27	3 288 690
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	VIII	27	7 673 610
Приоритет 1	ЕСФ+	Преход	VIII	48	3 994 044
Приоритет 1	ЕСФ+	По-слабо развити	VIII	48	9 319 436

Таблица 7: Измерение 6 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

2.1.2 Специфична цел за преодоляване на материалните лишения

Позоваване: Член 17, параграф 3; POP

Вид помощ

Текстово поле [2 000 знака]

Основни целеви групи

Текстово поле [2 000 знака]

Декриптиране на национални или регионални схеми за подпомагане

Текстово поле [2 000 знака]

Критерии за подбор на операциите¹⁶

¹⁶ Само за програми, ограничени до специфична цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ + .

2.2. Наименование на приоритета [300] (повтаря се за всеки приоритет)

ПРИОРИТЕТ 2 – МОДЕРНИЗАЦИЯ И КАЧЕСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО

☐ Това е приоритет, насочен към съответните специфични за всяка държава препоръки
☐ Това е приоритет, насочен към младежката заетост
☐ Това е приоритет, насочен към иновативни дейности
☐ Това е приоритет, насочен към материални лишения**

* Таблица, приложима за приоритетите на ЕСФ +.

** Ако е маркирано, преминете към раздел 2.1.2

2.2.1. Специфична цел IV¹⁷ („Работни места и растеж“) или пространство за подкрепа (ЕФМДР) — повтаря се за всяка избрана специфична цел или област на подпомагане за приоритетите, различни от техническа помощ

СЦ IV - Подобряване на качеството, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда в подкрепа на придобиването на ключови умения, включително цифрови умения

2.2.1.1. Намеса на фондове

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), i) iii) iv) v) vi);

Съответни видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [8 000]

1. Въвеждане на компетентностния модел, чрез модернизиране на учебните програми и съдържание, подготовка на индивидуални учебни планове и на индивидуални учебни програми на ученици със специални образователни потребности и на ученици с изявени дарби и повишаване на капацитета на педагогическите специалисти, в т.ч.:

- 1.1. Развитието на ключови компетентности на всички образователни равнища, включително чрез насърчаване на различни подходи и среди за учене в областта на образованието, в т.ч. четивна, математическа, цифрова грамотност, ключови компетентности в сферата на природните науки, гражданска активност, умения за работа в екип, кариерно ориентиране, социално-емоционални умения;
- 1.2. Разработване/актуализиране на програма за работа с ученици, за които българският език не е майчин;
- 1.3. Обучение и повишаване на капацитета и уменията на преподаватели и непедагогически специалисти за работа с модернизираното учебно съдържание,

¹⁷ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ +.

- 1.4. Тестване на пилотни модели за работа с модернизирано учебно съдържание и програми, включително и въвеждането им за работа в дистанционна форма на обучение; повишаване на уменията на учениците;
- 1.5. Въвеждане и утвърждаване на мерки за гарантиране на качеството чрез наблюдение, анализ и оценка на образованието и обучението;
- 1.6. Подобряване на образователната страна, чрез обособяване на STEM центрове и кабинети за прилагане на нови методи на преподаване.

Съгласно препоръка на Съвета на Европейския съюз от 22 май 2018 г. ключовите компетентности са съчетание от знания, умения и нагласи, с акцент върху базовите умения (грамотност в областта на четенето, на чуждите езици и на основните дигитални умения), преносимите умения, за предприемачество, усъвършенстване на уменията в областта на математиката, природните науки, технологиите и инженерството (STEM), демократично гражданство, устойчиво развитие и др. Следва да се отбележи, че всички ключови компетентности се считат еднакво важни, те се припокриват и са взаимосвързани. И което е по-съществено те се придобиват интегрирано чрез обучението по всички учебни предмети. Всичко това извежда необходимостта от модернизиране на учебните програми и повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за подобряване на качеството на образованието, чрез въвеждане на компетентностния модел. В тази връзка системният подход ще има пълен и целенасочен обхват на целевите групи и ще окаже съществено значение в подобряване на качеството на образованието и подобряване на образователните резултати на учениците.

2. Дигитална трансформация на училищното образование в т.ч. професионалното образование и обучение, чрез:

- 2.1. Надграждане на облачната среда в системата на образованието, въвеждане на специализирани софтуерни решения за анализ и оценяване на образователните резултати, чрез използване на компютърно моделиране, алгоритми и изкуствен интелект;
- 2.2. Цифровизиране на учебното съдържание с отворен достъп;
- 2.3. Създаване на учебно съдържание и развиване и усъвършенстване на цифрови умения на всички участници в образователния процес - ученици, педагогически персонал, студенти и преподаватели във висшите училища;
- 2.4. Въвеждане на цифрови технологии и разработване на дигитално образователно съдържание и на иновативни подходи чрез актуализиране на учебните програми за образование и обучение, използване на подходи и методики, основани на ИКТ, които насърчават модернизацията на учебния процес;
- 2.5. Повишаване на квалификацията на учителите за работа с цифрови технологии за въвеждане на дигитални форми на преподаване по учебни предмети и интерактивни курсове и въвеждане на иновативни методи за преподаване;
- 2.6. Повишаване на дигиталната компетентност и умения на учениците включително и компютърно моделиране включително с дигитални платформи и облачни технологии за пълноценно използване от учителите на различни подходи при обучение от разстояние в електронна среда.;

2.7. Провеждане на обучения за работа с нови технологии и придобиване на цифрови компетенции за преподавателите и учениците, провеждане на информационни кампании и обучение относно опасностите в интернет, отрицателния ефект на фалшивите новини и развиване на умения за ползване на социалните мрежи като платформа за себеизразяване и участие в процесите на взимане на решения;

2.8. Създаване на капацитет и подкрепа на образователните институции и участниците в образователния процес – учители, ученици и родители за провеждане на обучение от разстояние в електронна среда.

Осигуряването на съвременно качествено образование неминуемо изисква разработване, адаптиране, внедряване на цифрово образователно съдържание, както и въвеждане на иновативни подходи чрез актуализиране на учебните програми за образование и обучение, използване на подходи и методики, основани на ИКТ, които насърчават модернизацията на учебния процес, идентифициране и утвърждаване на стойностни цифрови образователни ресурси, осигуряване на възможност за смесено (Blended learning), дистанционно обучение (както синхронно, така и асинхронно), използване на добавена и виртуална реалност, както и изкуствен интелект за целите на обучението. Това е свързано и с нуждата от осигуряване на софтуер или ИКТ оборудване, необходими за разработване и въвеждане на цифрово образователно съдържание и програми.

Успехът на цифровизацията на образованието и обучението е немислим без развитието на „човешкия фактор“ – участниците в образователния процес ще се насърчават да придобиват и усъвършенстват цифрови умения и използване на иновативни методи на преподаване и учене, включително като се подкрепя и насърчава процеса на учене през целия живот. В тази връзка приоритет са квалификацията на педагогическите кадри и преподавателите във висшето образование за работа с цифрови технологии за въвеждане на дигитални форми на преподаване по учебни предмети и интерактивни курсове и въвеждане на иновативни методи за преподаване, както и възможност за допълнително образование, дистанционно обучение, мрежово взаимодействие и ученето през целия живот. С оглед на очакваното въздействие и с оглед на кризата с COVID-19 е необходимо прилагането на системен подход, като така ще бъде постигнато надграждане на проект „Образование за утрешния ден“.

3. Подкрепа за таланти деца и ученици с изяви дарби, в т. ч.:

3.1. Обучение в курсове, летни академии и др. по изкуства и наука и тренировъчни спортни лагери за участие в държавни и международни първенства организирани от училища, центрове за подкрепа на личностно развитие, научни и творчески съюзи, фондации, сдружения и фирми, спортни клубове.

3.2. Подпомагане за участие в национални и международни конкурси, олимпиади и състезания в науката, културата и спорта.

3.3. Награди за високи постижения;

4. Подкрепа за иновативни учебни програми, иновативни класни стаи и иновативни детски градини и училища, в т.ч.:

4.1. Насърчаване на образователните иновации в предучилищното и училищното образование;

- 4.2. Иновативна квалификация на учителите и учителско сътрудничество;
- 4.3. Разработване и въвеждане на иновативни дейности в организацията и съдържанието на обучението в детските градини и училищата;
- 4.4. Въвеждане на иновативни форми на управление, обучение и учебна среда, използване на иновативни методи на преподаване, разработване на иновативно учебно съдържание, учебни програми и учебни планове;
- 4.5. Обмяна на иновации в образованието. Създаване на професионални учебни общности сред учители с цел по-нататъшна подкрепа за прилагане и разпространение на добрите практики;
- 4.6. Създаване на пакет от методи за прилагане и инструменти за проследяване и мултиплициране на добрите иновационни практики, които да бъдат разпространени на национално и на международно равнище, включително и чрез партньорство между различни училища;
- 4.7. Осигуряване на синергия и надграждане на добри практики и резултати, реализирани посредством осъществена мобилност по линия на Еразъм+, чрез въвеждането и мултиплицирането им на ниво образователна институция;

Подобряване на образователните резултати, мотивацията за учене, участието в училищния живот и развитието на креативно мислене, различни компетентности и емоционална интелигентност чрез иновативни образователни процеси, методи на преподаване, училищно лидерство и нови учебни стратегии.

Предвижда се дейностите да надградят национална програма „Иновации в действие“, която подкрепя политиката за изграждане на иновативна образователна среда, която е свързана със създаване на условия и подкрепа за развиване култура за създаване и прилагане на иновации във всички сфери на училищния живот във всички детски градини и училища, вкл. и създаването на професионални общности в училищата и между училищата, в които учители от различни области на знанието обединяват усилия и време за постигане на общи цели и мултиплициране на добрите иновационни практики. За реализацията на тази цел е необходимо да се стимулира изграждане на връзки, обмен и мрежи между иновативните училища и детски градини, както и с останалите училища и детски градини в страната, които имат готовност да създават и прилагат иновации, наличието на информационна платформа и реализиране на мобилност за иновации и добри практики.

5. Дейности в подкрепа утвърждаването на алтернативен достъп към учителската професия, чрез привличане и осигуряване на достъпа на високо квалифициран човешки ресурс към преподавателската професия – приложими за всяка група дейности по-горе в рамките на Приоритет 2.

Дейностите ще надградят резултатите от Национална програма Мотивирани учители, която функционира от 2019 година насам и благодарение на която около 150 души вече са поели своя път към класните стаи, както и проект „Нов път за нови таланти в преподаването“ (NEWTT), финансиран по Ключова цел 3 (Подкрепа за иновативни политики в сферата на образованието) на Еразъм +. Между 2016 и 2019 проектът е привлякъл успешни висшисти, завършващи студенти и професионалисти от различни сфери, с разнообразен академичен и професионален опит, които не биха постъпили в учителската професия чрез традиционни начини за обучение на учители. Основните

мотиви за влизане в професията на участниците в иновативната обучителна програма са желанието за работа с деца и младежи и чувството за социална отговорност. След края на двугодишната програма, която включва теоретична подготовка и преподаване в училище, участниците в иновативната пътека за достъп до училище в България притежават повече педагогически знания отколкото традиционно обучените учители от контролната група. Училищата са посрещнали добре новите учители. В тяхно лице са разпознали ценна подкрепа в справянето с нарастващите предизвикателства в класните стаи и в общностите, в които работят. Иновативна пътека за достъп до професията успешно е помогнала на училищата да посрещнат нуждите си в непривилегированите общности, в които работят, като им е дал достъп до компетентни и ангажирани учители с набор от познания.

Списък на планираните операции от стратегическо значение - член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [2 000]

1. Въвеждане на компетентностния модел, чрез модернизиране на учебните програми и съдържание, подготовка на индивидуални учебни планове и на индивидуалните учебни програми на ученици със специални образователни потребности и на ученици с изяви дарби и повишаване на капацитета на педагогическите специалисти;

3. Дигитална трансформация на училищното образование, в т.ч. професионалното образование и обучение;

Предвижда се посочените операции от стратегическо значение да бъдат реализирани като дългосрочни операции със системен ефект, осигуряващ равен достъп до образование на територията на цялата страна. За тях ще бъде предвиден специфичен план за оценка и мониторинг, позволяващ оценка на въздействието в хода на изпълнение и ще бъде заложен гъвкав механизъм на актуализация, в зависимост от резултатите от оценките и мониторинга.

Основни целеви групи — член 17, параграф 3, буква г), подточка iii):

Текстово поле [1 000]

Деца, ученици, родители, учители, педагогически и непедагогически специалисти и друг персонал.

Участници в образователния процес, МОН и второстепенните му разпоредители с бюджет, МК, ММС, институциите в системата на предучилищното и училищното образование, общини, неправителствени организации.

Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 17, параграф 3, буква г), подточка iv)

Текстово поле [2 000] Планира се следните групи дейности:

Н/П

Междурегионални и транснационални видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка v):

Текстово поле [2 000] Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член — 17, параграф 3, буква г), подточка vi)

Текстово поле [1 000] Н/П

2.2.1.2. Показатели¹⁸

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), ii)

Таблица 2: Показатели за крайни продукти								
Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етапна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
П 2	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой подкрепени ученици с изявени дарби и таланти	брой	1 065	1 775
П 2	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой подкрепени ученици с изявени дарби и таланти	брой	2 485	4 142
П 2	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой училища въвели модернизирано образователно съдържание, базирано на развитие на ключови компетентности	брой	194	648
П 2	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой училища въвели модернизирано образователно съдържание, базирано на развитие на ключови компетентности	брой	453	1 511
П 2	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой обучени педагогически специалисти за: - работа с модернизирано учебно съдържание; - работа с цифрови технологии за въвеждане на	брой	3 680	16 354

¹⁸ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

					цифрови форми на преподаване;			
П 2	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой обучени педагогически специалисти за: - работа с модернизирано учебно съдържание; - работа с цифрови технологии за въвеждане на цифрови форми на преподаване;	брой	8 586	38 160
П 2	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой училища въвели цифрови форми на преподаване	брой	97	648
П 2	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой училища въвели цифрови форми на преподаване	брой	227	1 511
П 2	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой ученици преминали обучения за работа с нови технологии и придобиване на цифрови компетенции	брой	21 101	140 674
П 2	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой ученици преминали обучения за работа с нови технологии и придобиване на цифрови компетенции	брой	49 236	328 240
П 2	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой образователни институции въвели иновативни учебни програми	брой	64	107
П 2	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой образователни институции, въвели иновативни учебни програми	брой	150	251
П 2	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		участници с прогимназиален етап на основното образование или по-ниско (ISCED 0-2)	брой	22 166	142 449
П 2	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		участници с прогимназиален	брой	51 721	332 382

					<i>етап на основното образование или по-ниско (ISCED 0-2)</i>			
<i>П 2</i>	<i>СЦ IV</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Преход</i>		<i>Участници с висше образование (ISCED 5 до 8)</i>	<i>брой</i>	<i>3 680</i>	<i>16 354</i>
<i>П 2</i>	<i>СЦ IV</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Участници с висше образование (ISCED 5 до 8)</i>	<i>брой</i>	<i>8 586</i>	<i>38 160</i>

Таблица 3: Показатели за резултатите

Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория регион	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базов сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
<i>П 2</i>	<i>СЦ IV</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Неприложимо</i>		<i>Подобряване на националния резултат в Международната програма за оценка на учениците (PISA)</i>	<i>брой</i>	<i>427</i>	<i>2018</i>	<i>448</i>	<i>Б2030, ОИСП (PISA)</i>	
<i>П 2</i>	<i>СЦ IV</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Неприложимо</i>		<i>Дял на обучените педагогически специалисти с придобит поне един квалификационен кредит</i>	<i>%</i>			<i>60%</i>	<i>УО</i>	
<i>П 2</i>	<i>СЦ IV</i>	<i>ЕСФ+</i>	<i>Н</i>		<i>Увеличение на средната окончателна годишна оценка по четене, математика</i>	<i>%</i>	<i>68%</i>	<i>2018</i>	<i>75%</i>	<i>Б2030, ОИСП (PISA)</i>	

					<i>природни науки на ученици в прогимназиален етап</i>					
<i>П 2</i>	<i>СЦ IV</i>	<i>ЕС Ф+</i>	<i>Преход</i>		<i>Участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование или обучение</i>	<i>брой</i>		<i>2019</i>	<i>128 204</i>	<i>УО</i>
<i>П 2</i>	<i>СЦ IV</i>	<i>ЕС Ф+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование или обучение</i>	<i>брой</i>		<i>2019</i>	<i>299 144</i>	<i>УО</i>
<i>П 2</i>	<i>СЦ IV</i>	<i>ЕС Ф+</i>	<i>Преход</i>		<i>Участници, които при напускане на операцията получават квалификация</i>	<i>брой</i>		<i>2019</i>	<i>14 719</i>	<i>УО</i>
<i>П 2</i>	<i>СЦ IV</i>	<i>ЕС Ф+</i>	<i>По-слабо развити</i>		<i>Участници, които при напускане на операцията получават квалификация</i>	<i>брой</i>		<i>2019</i>	<i>34 344</i>	<i>УО</i>

2.2.1.3. Индикативно разпределение на програмните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията¹⁹ (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), vii)

¹⁹ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

Таблица 4: Измерение 1 – Област на интервенция					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 2	ЕСФ+	Преход	IV	108	32 886 900
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	IV	108	76 736 100
Приоритет 2	ЕСФ+	Преход	IV	112	28 501 980
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	IV	112	66 504 620

Таблица 5: Измерение 2 – Форма на финансиране					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 2	ЕСФ+	Преход	IV	01	61 388 880
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	IV	01	143 240 720

Таблица 6: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 2	ЕСФ+	Преход	IV	48	61 388 880
Приоритет 2	ЕСФ+	По-слабо развити	IV	48	143 240 720

Таблица 7: Измерение 6 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

2.1.2 Специфична цел за преодоляване на материалните лишения

Позоваване: Член 17, параграф 3; POP

Вид помощ

Текстово поле [2 000 знака]

Основни целеви групи

Текстово поле [2 000 знака]

Декриптиране на национални или регионални схеми за подпомагане

Текстово поле [2 000 знака]

Критерии за подбор на операциите²⁰

Текстово поле [4 000 знака]

---

²⁰ Само за програми, ограничени до специфична цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ + .

2.3. Наименование на приоритета [300] (повтаря се за всеки приоритет)

ПРИОРИТЕТ 3 – ВРЪЗКА НА ОБРАЗОВАНИЕТО С ПАЗАРА НА ТРУДА

☐ Това е приоритет, насочен към съответните специфични за всяка държава препоръки
☐ Това е приоритет, насочен към младежката заетост
☐ Това е приоритет, насочен към иновативни дейности
☐ Това е приоритет, насочен към материални лишения**

* Таблица, приложима за приоритетите на ЕСФ +.

** Ако е маркирано, преминете към раздел 2.1.2

2.3.1. Специфична цел iv²¹ („Работни места и растеж“) или пространство за подкрепа (ЕФМДР) — повтаря се за всяка избрана специфична цел или област на подпомагане за приоритетите, различни от техническа помощ

СЦ IV - Подобряване на качеството, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда в подкрепа на придобиването на ключови умения, включително цифрови умения

2.3.1.1. Намеса на фондове

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква з), i) iii) iv) v) vi);

Съответни видове действия — член 17, параграф 3, буква з), подточка i):

Текстово поле [8 000]

1. Дейности в подкрепа на ПОО, насочени към системата на национално ниво, в т.ч.:

- 1.1. Изграждане и поддържане на система за актуализиране на квалификациите на учителите и преподавателите по професионална подготовка по специалността им от висшето образование, както и привличане на млади учители и преподаватели по професионална подготовка в системата на ПОО. Разработване на компетентностни профили на учители и преподаватели от системата на ПОО;
- 1.2. Актуализиране и модернизиране на списъка на професиите за професионално образование и обучение и включване в единен механизъм на разработване и актуализиране на ДОС, учебни планове и програми, в единен механизъм и с използване на възможностите на дигиталните технологии за осигуряване съответствието между тях, както и отговарящи на потребностите от определени професионални знания и умения и ключови компетентности в реална работна среда и постигане на по-пълно съответствие на стандартите с изискванията на професията, в партньорство със социалните партньори.

²¹ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ +.

1.3. Създаване и стартиране на дейността на Секторни съвети на уменията и въвеждане на секторен подход в ПОО чрез:

- Разработване на „Секторни стратегии за уменията“ и „Секторни квалификационни рамки“ – Модернизация на ДОС, учебните планове и програми, вкл. Учебно съдържание по професионална подготовка, съвместно с работодателите. Модернизиране на учебници и учебни помагала, вкл. по професионална подготовка в различните направления.
- Разработване на гъвкави модулни учебни планове и програми по професии, отчитащи реалните нужди на пазара на труда и механизъм за гъвкава адаптация, включително задочна, вечерна и дистанционна форма на обучение съвместно с работодателите;
- Разработване на национални изпитни програми и разработване на кредитна система и въвеждане на кредити в професионалното образование и обучение, в контекста на европейската система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение (ECVET).
- Създаване на система за проследяване на завършилите в професионалното образование и обучение, базирани на новите технологии.
- Създаване на механизъм и инструментариум за проследяване на напредъка и за измерване резултатите от ученето и управление на качеството на ПОО;

2. Дейности в подкрепа на ПОО, насочени към образователните институции, в т.ч.:

- 2.1. Квалификация на педагогическите специалисти и учителите, включително учител-методик и преподавател-методик и учители по професионална подготовка за използване на съвременни цифрови технологии, умения за интерактивни техники за преподаване, новостите в професиите, които преподават, в т.ч. проучвания на потребностите от обучение на учителите и преподавателите в системата на ПОО; Обучения на учителите за създаване на дигитално образователно съдържание; Обучения на учителите в реална работна среда; Създаване на виртуални общности (напр. на секторен принцип) за споделяне на съдържание, практика и ресурси.
- 2.2. Изграждане/поддържане на платформи и бази-данни за осъществяване на връзка между пазара на труда и образованието за реализиране на стажове и практики на регионално, местно и секторно ниво;
- 2.3. Създаване на информационни портали на секторен и регионален принцип, включващи информация за ориентиране към определени професии, данни за развитие на пазара на труда по сектори и региони, профили на предприятия и пр.;
- 2.4. Разработване на учебни материали по професионална подготовка с дигитално и интерактивно учебно съдържание, отворени образователни ресурси; електронно обучение, управление на приложения, създаване и споделяне на съдържание, формиране на грамотност и култура за работа с дигитални учебни ресурси, създаване на виртуални лаборатории и класни стаи с

използване възможностите на изкуствения интелект за допринасяне към управление и индивидуализиране на процеса на учене и подготовката в домашни условия според нивото и темпа на учене на учащите, вкл. за изготвяне на индивидуализирани учебни планове.

- 2.5. Осигуряване на гъвкави пътеки за повторно включване в професионално образование или обучение на ниво училище;
- 2.6. Разработване, тестване и реализиране на партньорски принцип със социалните партньори, работодателите и други заинтересовани страни на информационни и комуникационни стратегии и програми на териториално ниво, като информационни борси, дни на отворените врати в предприятията и образователните институции от системата на ПОО, за повишаване привлекателността на ПОО и професионалната реализация по ключови за икономическите сектори професии и специалности и за засилване на връзката ученици/родители-работодатели-училище-местна власт, в т.ч.: осъществяване на секторни регионални проучвания на мотивите и бариерите на младите хора за насочване към професионално образование;
- 2.7. Насърчителни мерки, в т.ч. стипендии и осигуряване на училищни общежития за ориентиране на младите хора към приоритетни, важни за икономиката професии;
- 2.8. Ранно кариерно и професионално ориентиране към професии, характерни за тенденциите в развитието на регионалната икономика с участието на представители на работодателите;
- 2.9. Създаване на контролен механизъм за партньорска „оценка на качеството“ на ПОО и получаване на обратната връзка от страна на работодателите;
- 2.10. Подкрепа за практическото обучение на учениците от професионалните гимназии чрез допълнителни практики в реална работна среда.
- 2.11. Засилване на практическото обучение и допълнителната професионална подготовка в образователните институции, чрез подкрепа за учебно тренировъчни фирми и доставка на специализирано оборудване и материали за ПОО.

С изпълнението на проект „Ученически практики“ по ОПНОИР в периода 2016-2018 г. е създадена основа за подобряване на връзките между ПОО и бизнеса като 78 училища в партньорство с над 250 предприятия са изпълнили дейности по проекта. Чрез дейностите по проекта са подобрени практическите умения на 8350 ученици, от които 2510 по приоритетни за държавата професии, за работа в реална работна среда при подкрепата на над 2000 наставници от фирмите в тясна връзка с над 1 000 наблюдаващи учители от училищата, създадени са 1861 партньорства с предприятия. Отчетен е повишен интерес към определени области на професионалното образование, както и увеличение на приема в професионалното образование по време на изпълнение на проекта. Резултатите показват необходимостта от продължаване на подкрепата за практическо обучение на учениците в реална работна среда.

3. Създаване на Центрове за високи постижения в ПОО

- 3.1. Подкрепа за въвеждането на научни подходи и иновации в ПОО, за насърчаване на продължаващото образование и ориентирането към НИРД на учениците, предприемачески умения на учениците;
- 3.2. Предоставяне на умения, които се търсят на пазара на труда в перспективата на ученето през целия живот – комбиниране на предоставянето на начално ПОО с продължаващо обучение за надграждане на уменията или за преквалификация;
- 3.3. Създаване на партньорства между работодателите и образованието за: стажове, практики, споделяне на оборудване, обмен на персонал и учители между компаниите и центрoвете за високи постижения в ПОО;
- 3.4. Активно включване в „триъгълника на знанието“ /Knowledge triangles/ в сътрудничество с висши училища, изследователски центрове и бизнеса, за предоставяне на широко портфолио от нужните умения за реализирането на тези стратегии;
- 3.5. Създаване на иновативни методологии за преподаване и обучение, базирани на дигиталните технологии (например отворените он-лайн образователни ресурси - MOOC's, симулатори и пр.);
- 3.6. Сериозен акцент върху продължаващото професионално развитие на учителите и преподавателите (по отношение на педагогическите и техническите умения, включване на изследователски проекти чрез платформата за доставчиците на ПОО);
- 3.7. Развитие на проектно-ориентирано учене, което се основава на между-дисциплинарен подход и учещите в различни направления в ПОО разрешават реални проблеми в работна среда;
- 3.8. Предоставяне на услуги за кариерно ориентиране и за валидиране;
- 3.9. Предоставяне на бизнес инкубатори за учещите в ПОО за развитие на предприемаческите умения, за реализиране на проекти, както и иновационни хъбове и технологични центрове със споделена материална база и инициативи, които насърчават партньорствата за съвместна работа с местните малки и средни предприятия за изследвания и развитие на продукти и услуги чрез включването на учещите в ПОО.

Чрез тези центрове се цели обвързване на професионалното образование и обучение със системите за иновации като част от стратегиите за интелигентна специализация. В основата на тази идея е превръщането на някои от съществуващите професионални гимназии в центрове за високи постижения (centres of excellence). По този начин професионалните гимназии могат да се превърнат във високо-технологични обучителни центрове за съответните региони, създавайки условия за обвързване на ПОО с актуализираната стратегия за интелигентна специализация и трансфера на технологии и иновации. Операцията ще се изпълнява в синергия с инфраструктурните мерки за модернизация на определените центрове по линия на инструмента за възстановяване и ПРР.

4. Развитие на дуалната система на обучение, в т.ч.

- 4.1. Допълнителна професионална подготовка, информационни кампании, създаване на мрежи, разработване на рамка и методология и провеждане на обучения, обучения на преподаватели и наставници, подготовка на учебно съдържание, адекватно на актуалните и перспективни потребности на пазара на труда, доставка на специализирано оборудване, кариерно ориентиране и пробно стажуване; споделяне на опит;

С предвидените дейности ще се надгради и доразвие подкрепата за разширяване на дуалната система на обучение, започнала през 2020 г. с изпълнението на проект по ОПНОИР „Подкрепа за дуалната система на обучение“, който се предвижда да приключи през 2023 г. Една от целите на подкрепата за дуалната система е свързана с подобряване на връзката "ученик - училище - родител - работодател" и популяризиране на дуалната система на обучение. Включването на повече работодатели изисква дейностите да се прилагат поне на ниво район на планиране за отразяване на конкретните нужди на местната икономика. Това обуславя необходимостта от изпълнение на дейностите чрез подхода ИТИ.

5. Въвеждане на форми на дуално образование в приложими специалности във висшето образование, в т.ч.:

- 5.1. Изследване на международен опит в рамките на ЕС;
- 5.2. Изследване на нагласите на бизнеса и висшите училища в страната за въвеждане на дуална форма за обучение във ВО;
- 5.3. Подготовка на методики, ръководства, учебни материали, образци на споразумения между висши училища и работодатели за провеждане на дуално обучение във висшето образование с участието на социалните партньори;
- 5.4. Подготовка на нормативни документи за въвеждане на дуалното обучение във висшето образование;
- 5.5. Организиране на единна мрежа за кариерно ориентиране, в съответствие с потребностите на пазара на труда и надграждане на системата за проследяване на завършилите на национално ниво.
- 5.6. Въвеждане на дуалното обучение във висшето образование и на други форми за съвместно обучение (инкубатори, летни школи, кариерни събития и др.) между ВУ и работодателите. Обучения за преподаватели и наставници;

През 2019 г. завърши изпълнението на проект EDU-LAB, финансиран от ЕС (по Програмата за трансгранично сътрудничество „Дунав“). Дейностите бяха насочени към подобряване на професионалните възможности на младите хора в региона на Дунав. Основната цел на проекта е развитието на капацитета и разработването на нов подходи в образованието с помощта на дуална форма на обучение. EDU-LAB обединява партньори от сектора на висшето образование, бизнес организации и национални публични органи. С предвидените дейности в програмата за въвеждане на дуалното образование ще бъдат надградени и разширени дейностите по проекта.

6. Професионално ориентиране на студентите чрез практики, в т.ч.:

- 6.1. Внедряване и развитие на системите за проследяване на дипломираните висшисти, на ниво висше училище и поддържане на клубове на завършилите.
- 6.2. Подпомагане на професионалното ориентиране на студентите чрез кариерните центрове.
- 6.3. Осигуряване на засилена практическа подготовка на студентите за придобиване на компетентности и качества, търсени на пазара на труда, чрез осигуряване на студентски стажове и практики на база оценка на кариерното ориентиране на студентите в приоритетни професионални направления.
- 6.4. Насърчаване на иновациите и предприемачеството във висшите училища в условията на дигиталната икономика, подпомагане и стимулиране на предприемаческата дейност на студентите и преподавателите, в т.ч. подкрепа за стартиращи предприятия на студенти и докторанти, включително чрез разработване и въвеждане на менторски програми с участие на представители на бизнеса.

7. Обучение на студенти и докторанти, чрез включване в изследователска работа:

- 7.1. Изследване и развитие на нагласите на студентите за занимание с научна работа.
- 7.2. Подобряване на условията за провеждане на научни изследвания във висшите училища от студентите.
- 7.3. Организиране на конкурсни сесии за научни проекти, в които водещи са студенти и докторанти.
- 7.4. Насърчаване на научната дейност на студентите и докторантите, чрез осигуряване на специализации във висши училища, научни центрове и организации, предприятия и работодатели в страната и чужбина, както и стипендии за научни постижения;

През 2019 г. приключи изпълнението на проект „Студентски практики 1“ по ОПНОИР, по който бяха осигурени практически обучения на над 46 хил. студенти в реална работна среда. В хода на практическото обучение на студентите, академичните наставници получиха обратна връзка от работодателите до каква степен академичната подготовка на студентите съответства на нуждите на пазара на труда и в кои аспекти е необходимо подобрене.

Отчитайки позитивното влияние на проекта и в подкрепа усилията на МОН, насочени към подобряване качеството на висшето образование и към създаване на устойчива връзка с пазара на труд, в началото на 2020 г. започна изпълнението на проект „Студентски практики 2“, като се очаква в практическо обучение на бъдат включени общо 44 хил. студенти. Предвидено е приоритетно включване в практическо обучение чрез определяне на квоти за студенти, обучаващи се в областите на висше образование Педагогически науки, Природни науки, Математика и информатика и Технически науки.

Един от значителните ефекти от тези проекти, е че се постига по-добро кариерно ориентиране на студентите и по-информиран подбор на кадри от страна на работодателите, което обосновава и необходимостта да се продължи в същата посока.

На база на опита от посочените проекти по ОПНОИР и във връзка с условието да бъде предоставен равен достъп до практическо обучение на всички студенти предвидените дейности по Програма „Образование“ ще се изпълняват чрез системен подход.

8. Модернизация на учебните планове и програми, методите на преподаване и учебния процес, чрез утвърждаване на компетентностния подход в приоритетни професионални направления, в партньорство с бизнеса, в съответствие с актуалните и перспективните потребности на пазара на труда и чрез въвеждане и развитие на Т-образни умения и развитие на творчески и универсални умения, интернационализация и участие в международни мрежи и споделяне на ресурси, в т.ч.:

- 8.1. Създаване на съвместни между бизнеса и висшите училища центрове за оценка и валидиране на компетентности за професии, изискващи по-висока квалификация;
- 8.2. Разработване на компетентностни профили на специалностите във висшите училища и инструменти за оценка на съответствието на учебните планове и програми с потребностите от умения на пазара на труда;
- 8.3. Разработване и внедряване на модели за компетентностно базирано обучение на студентите, в т.ч. във взаимодействие между висшите училища и бизнеса.
- 8.4. Създаване на съвместни курсове за обучение, бакалавърски и магистърски програми между висшите училища в България, насочени към развитието на ключовите компетентности за учене през целия живот, компетентност по чужди езици, граждански и социални компетентности, общи цифрови компетентности и засилване на интердисциплинарния подход при подготовката на учебните планове и програми, въвеждане на хибридни дисциплини и специалности, които включват преподаватели от различни научни области и професионални направления, използване на общи ресурси - преподаватели, учебна база, учебно съдържание и издаване на общи общи/двойни/съвместни дипломи;
- 8.5. Създаване на учебни програми на чужд език;
- 8.6. Създаване на условия за развитие на студенти, докторанти и изследователи от направления, определени като приоритетни в национални и европейски стратегически документи чрез предоставяне на индивидуална подкрепа от висшите училища
- 8.7. Разширяване на международното сътрудничество и на академичните партньорства с чуждестранни висши училища и участие в университетски мрежи. Създаване на съвместни образователни програми между български и чуждестранни висши училища, както и на нови форми на образователен обмен в рамките на европейското сътрудничество и издаване на общи/двойни/съвместни дипломи. Подобряване на системите за признаване на кредити, получени в чуждестранни висши училища и механизмите за облекчено признаване на дипломи;

- 8.8. Краткосрочна мобилност и стажове в чуждестранни висши училища на студенти и докторанти, обучаващи се в приоритетни професионални направления;
- 8.9. Въвеждане на иновативни учебни програми и методи на преподаване и на хибридни специалности, комбиниращи дисциплини от две и повече професионални направления, които се осъществяват от две или повече висши училища;
- 8.10. Осъществяване на съвместни програми за продължаващо обучение между ВУ и работодателите за квалификация и преквалификация като основно средство за адаптиране към променящите се изисквания на пазара на труда и динамиката на високотехнологичните професии;
- 8.11. Развиване на съвместни докторски програми между ВУ, научните организации и работодатели по професионални направления с идентифицирани потребности от пазара на труда;
- 8.12. Подкрепа за изготвяне и издаване на учебници, учебни помагала, и монографии на чужди езици;
- 8.13. Привличане на преподаватели от чужбина с цел обмяна на опит и подобряване на преподавателските умения във ВУ;
- 8.14. Привличане на изявени практики от бизнеса и държавните институции и учени в академичните часове;
- 8.15. Въвеждане на нови методи за оценяване на знанията и уменията на студентите не въз основа на възпроизвеждане на запаметеното, а чрез умения за дебатиране, извършване на научни експерименти или теоретично моделиране, решаване на реални проблеми, дигитална креативност, представяне на информация пред специализирана и неспециализирана аудитория, както и способност за вникване в естеството на проблема/темата, включително чрез различни дигитални инструменти и развиване на умения за саморегулиране на ученето.

1. Дигитална промяна във висшите училища

- 1.1. Разширено въвеждане на дигитални образователни технологии и създаване на програми с изцяло дигитално образователно съдържание, в съответствие с тенденцията за развитието на цифровата трансформация и изкуствения интелект;
- 1.2. Въвеждане на дигитални и софтуерни решения за оценяване на студентите и рецензиране, например чрез софтуер за проверка за наличие на плагиатство. Създаване на онлайн библиотеки и цифрови ресурси, използвани във всеки момент вкл. по време на занятия;
- 1.3. Въвеждане на дисциплини и практическо обучение по нови дигитални технологии като изкуствен интелект (AI), добавена реалност (AR), изкуствена реалност (VR) и др., както и на базово обучение за развиване на умения за алгоритмично мислене и решаване на алгоритмични проблеми;

- 1.4. Създаване на програми за електронно дистанционно обучение, усъвършенстване и актуализиране на учебните програми и платформи за електронно дистанционно обучение, дигитализация на учебното съдържание и създаване на нови интерактивни дигитални ресурси. Подготовка на дистанционни курсове (MOOCs) с отворен достъп от български преподаватели в т.ч. на английски език;
- 1.5. Създаване на съвместни платформи за електронно дистанционно обучение, създаване на нови интерактивни дигитални ресурси;
- 1.6. Осигуряване на техника и софтуер, позволяващи интерактивното и дигитално преподаване.

През последните години дигитализацията се превърна в основно средство за осигуряване на достъп до по-качествено висше образование, за по-голяма интернационализация и за осъвременяване на методите за преподаване, съобразно с нагласите и интересите на младите поколения. Дигитализацията може да адресира и един от най-тежките проблеми на съвременното висше образование, а именно да осигури качествено образование при по-малки разходи, които са във възможностите на много по-голям брой студенти с различен социален произход.

Чрез дейностите по Програма „Образование“ ще се надгради и разшири подкрепата за висшите училища за осигуряване на качествена дигитална среда, подобряване на уменията на преподавателите за използване на ИКТ-базирани иновационни образователни технологии, интернационализация и участие в мрежи, стартирала с изпълнението на проект „Модернизация на висшите училища“ по ОПНОИР.

Списък на планираните операции от стратегическо значение - член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [2 000]

Група дейности:

- Дейности в подкрепа на ПОО, насочени към системата на национално ниво; Дейности в подкрепа на ПОО, насочени към образователните институции; Преход към дуално образование във висшето образование и Професионално ориентиране на студентите чрез практики

ще се реализира като дългосрочна операция от стратегическо значение, изпълнявана на централно ниво с включен план и специфични мерки за информация и публичност, мониторинг и оценка.

Основни целеви групи — член 17, параграф 3, буква г), подточка iii):

Текстово поле [1 000]

Ученици, педагогически специалисти, преподаватели по професионална подготовка, наставници, родители, студенти, докторанти, постдокторанти, млади учени, преподаватели във висшето образование;

Висши училища и научни организации, МОН и второстепенните му разпоредители с бюджет;

Работодатели, национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите, общини, НПО.

Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 17, параграф 3, буква г), подточка iv)

Текстово поле [2 000]

Планира се дейностите, насочени към следните групи дейности:

- Развитие на дуалната система на обучение;

Конкретните нужди и операции на местно и регионално ниво ще бъдат определени в интегрираните териториални стратегии за развитие “(ИТСР) на регионите за планиране от ниво 2; одобрени от регионалните съвети за развитие. Дейностите по програмата в рамките на подхода ИТИ ще се реализират въз основа на интегрирани концепции, които ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни (общини, НПО, образователни институции, работодатели и т.н.), с оглед постигане на максимален ефект върху съответната територия. Всяка концепция ще включва набор от взаимосвързани и допълващи се проекти/проектни идеи, насочени към територия с общи характеристики и/или потенциал за развитие, включващи най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да бъдат използвани целенасочено за осъществяване на конкретна цел или приоритет от интегрираната териториална стратегия на района. По този начин идентифицираните проекти по ПО в рамките на концепцията за ИТИ ще се осъществяват координирано с проектите по другите програми, предоставящи финансиране по концепцията.

Междурегионални и транснационални видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка v):

Текстово поле [2 000] Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член — 17, параграф 3, буква г), подточка vi)

Текстово поле [1 000] : Окончателното решение на УО за финансиране на мерки за подпомагане чрез финансови инструменти ще се основава на резултатите от предварителната оценка в съответствие с чл. 52 от проекта на Общ регламент.

2.3.1.2. Показатели²²

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), ii)

Таблица 2: Показатели за крайни продукти

²² Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етапна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой професионални училища въвели модернизирани учебни програми по професионална подготовка	Бр.	46	115
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой професионални училища въвели модернизирани учебни програми по професионална подготовка	Бр.	108	269
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой ученици преминали ученически практики в реална работна среда	Бр.	10 247	25 618
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой ученици преминали ученически практики в реална работна среда	Бр.	23 910	59 774
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой обучени педагогически специалисти и преподаватели по професионална подготовка	Бр.	407	1 017
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой обучени педагогически специалисти и преподаватели по професионална подготовка	Бр.	949	2 372
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой създадени ЦВП	Бр.	1	5
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой създадени ЦВП	Бр.	4	13
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой професионални училища въвели дуална система на обучение	Бр.	0	48

П 3	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой професионални училища въвели дуална система на обучение	Бр.	0	111
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой висши училища въвели дуална система на обучение	Бр.	0	3
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой висши училища въвели дуална система на обучение	Бр.	0	1
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой студентски практики	Бр.	9 570	31 900
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой студентски практики	Бр.	4 101	13 671
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой съвместни образователни програми между български и чуждестранни ВУ, както и на специалности и програми на чужд език	Бр.	3	23
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой съвместни образователни програми между български и чуждестранни ВУ, както и на специалности и програми на чужд език	Бр.	2	10
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой курсове, преподавани чрез цифрово образователно съдържание	Бр.	9	60
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой курсове, преподавани чрез цифрово образователно съдържание	Бр.	4	26
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		участници с прогимназиален етап на основното образование или по-ниско (ISCED 0-2)	Бр.	10 247	25 618
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		участници с прогимназиален етап на основното образование или	Бр.	23 910	59 774

					<i>по-ниско (ISCED 0-2)</i>			
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Участници с висше образование (ISCED 5 до 8)	Бр.	203	508
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Участници с висше образование (ISCED 5 до 8)	Бр.	474	1 186

Таблица 3: Показатели за резултатите

Приоритет	Специфична цел (заеغت и растеж)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базов сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	Неприложимо		Дял на подкрепените ученици с подобрени практически умения	%			80%	УО	
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	Неприложимо		Дял на подкрепените педагогически специалисти с придобит поне един квалификационен кредит	%			80%	УО	
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	Преход		Брой на учениците във втори гимназиален етап, сключили договор с работодател за практическо обучение в реална работна среда	Бр.			3 675	УО	
П 3	СЦ IV	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой на учениците във втори гимназиален етап,	Бр.			8 575	УО	

					склучили договор с работодателя за практическо обучение в реална работна среда						
П 3	СЦ IV	ЕС Ф+	Неприложимо		Дял на студентите преминали практическо обучение в реална работна среда	Бр.			20%	УО	
П 3	СЦ IV	ЕС Ф+	Преход		Брой студенти, записани в курсове на чужд език, преподавани съвместно с чуждестранни висши училища	Бр.			757	УО	
П 3	СЦ IV	ЕС Ф+	По-слабо развити		Брой студенти, записани в курсове на чужд език, преподавани съвместно с чуждестранни висши училища				324	УО	
П 3	СЦ IV	ЕС Ф+	Преход		Брой студенти записани в курсове, преподавани чрез цифрово образователно съдържание, записани в по-горен курс	Бр.			2 560	УО	
П 3	СЦ IV	ЕС Ф+	По-слабо развити		Брой студенти записани в курсове, преподавани чрез цифрово образователно съдържание, записани в по-горен курс	Бр.			1 097	УО	

П 3	СЦ IV	ЕС Ф+	Преход		Участници, които след напускане на операцията са започнали да търсят работа	Бр.		2019	2 573	УО	
П 3	СЦ IV	ЕС Ф+	По- слабо развити		Участници, които след напускане на операцията са започнали да търсят работа	Бр.		2019	6 003	УО	
П 3	СЦ IV	ЕС Ф+	Преход		Участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование/ обучение	Бр.		2019	23 056	УО	
П 3	СЦ IV	ЕС Ф+	По- слабо развити		Участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование/ обучение	Бр.		2019	53 797	УО	
П 3	СЦ IV	ЕС Ф+	Преход		Участници, които при напускане на операцията получават квалификац ия	Бр.		2019	1 423	УО	
П 3	СЦ IV	ЕС Ф+	По- слабо развити		Участници, които при напускане на операцията получават квалификац ия	Бр.		2019	610	УО	

2.3.1.3. Индикативно разпределение на програмните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията²³ (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), vii)

Таблица 4: Измерение 1 – Област на интервенция					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

²³ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ IV	112	37 271 820
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ IV	112	86 967 580
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ IV	113	97 199 060
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ IV	113	41 656 740

Таблица 5: Измерение 2 – Форма на финансиране

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ IV	01	134 470 880
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ IV	01	128 624 320

Таблица 6: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ IV	17	10 962 300
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ IV	17	25 578 700
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ IV	48	123 508 580
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ IV	48	103 045 620

Таблица 7: Измерение 6 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

2.1.2 Специфична цел за преодоляване на материалните лишения

Позоваване: Член 17, параграф 3; POP

Вид помощ

Текстово поле [2 000 знака]

Основни целеви групи

Текстово поле [2 000 знака]

Декриптиране на национални или регионални схеми за подпомагане

Текстово поле [2 000 знака]

Критерии за подбор на операциите²⁴

²⁴ Само за програми, ограничени до специфична цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ + .

Текстово поле [4 000 знака]

2.3.2. Специфична цел vi²⁵ („Работни места и растеж“) или пространство за подкрепа (ЕФМДР) — повтаря се за всяка избрана специфична цел или област на подпомагане за приоритетите, различни от техническа помощ

СЦ VI - насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност

2.3.2.1. Намеса на фондове

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), и) iii) iv) v) vi);

Съответни видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка и):

Текстово поле [8 000]

1. Продължаващо обучение на академичния състав във висшите училища и обучение на изследователите, в т.ч.:

- 1.1. Повишаване на цифровите умения на преподавателите и учените; Обучение на преподавателите в умения за обработка на информация, визуална грамотност, решаване на проблеми и мислене на по-високо ниво.
- 1.2. Повишаване на подготвеността на академичния състав и на служителите в администрацията на ВУ за работа в мултикултурна и многоезикова среда чрез квалификация, в т.ч. чуждоезиково обучение и изследователски умения.
- 1.3. Осигуряване на систематична технологична подготовка, която да помогне на преподавателите във висшите училища в усвояването на базови и допълнителни методи, техники и технологии за преподаване и изследване. Обучения на преподавателите за развитие на модераторски умения.
- 1.4. Подобряване на квалификацията и уменията на преподавателите и академичния състав във висшето образование за извършване на научни изследвания и за стимулиране на студентите да се занимават с научни изследвания.
- 1.5. Организиране на междууниверситетски национални и международни конференции и семинари за представяне на нови методи за обучение.
- 1.6. Професионално развитие на преподаватели, докторанти, постдокторанти, специализанти, изследователи и учени, чрез краткосрочни специализации в страната и чужбина, както и участие в специализирани международни форуми.
- 1.7. Стимулиране на постдокторантски програми за повишаване на квалификацията, които да се осъществяват във водещи в научно отношение ВУ и научни центрове и организации. Насърчаване на участието като лектори в тези програми на лица с докторска степен, реализирани в бизнеса.

²⁵ С изключение на специфичната цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ +.

Списък на планираните операции от стратегическо значение - член 17, параграф 3, буква г), подточка i):

Текстово поле [2 000]

Н/П

Основни целеви групи — член 17, параграф 3, буква г), подточка iii):

Текстово поле [1 000]

Изследователи в научни организации, преподаватели във висши училища, докторанти, постдокторанти, учени, млади учени, специализанти;

Висши училища, научни организации, МОН и второстепенните му разпоредители с бюджет.

Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 17, параграф 3, буква г), подточка iv)

Текстово поле [2 000]

Н/П

Междурегионални и транснационални видове действия — член 17, параграф 3, буква г), подточка v):

Текстово поле [2 000] Н/П

Планирано използване на финансовите инструменти — член — 17, параграф 3, буква г), подточка vi)

Текстово поле [1 000] Окончателното решение на УО за финансиране на мерки за подпомагане чрез финансови инструменти ще се основава на резултатите от предварителната оценка в съответствие с чл. 52 от проекта на Общ регламент.

2.3.2.2. Показатели²⁶

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), ii)

Таблица 2: Показатели за крайни продукти								
Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Етапна цел (2024 г.)	Целева стойност (2029 г.)
П 3	СЦ VI	ЕСФ+	Преход		Брой обучени преподаватели и докторанти във висши училища	Бр.	1 807	6 023

²⁶ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

					за изграждане на нови умения			
П 3	СЦ VI	ЕСФ+	По-слабо развити		Брой обучени преподаватели и докторанти във висши училища за изграждане на нови умения	Бр.	774	2 581
П 3	СЦ VI	ЕСФ+	Преход		Участници с висше образование (ISCED 5 до 8)	Бр.	1 807	6 023
П 3	СЦ VI	ЕСФ+	По-слабо развити		Участници с висше образование (ISCED 5 до 8)	Бр.	774	2 581

Таблица 3: Показатели за резултатите

Приоритет	Специфична цел (заетост и растеж)	Фонд	Категория региони	ID [5]	Показател [255]	Мерна единица	Базов сценарий или референтна стойност	Референтна година	Целева стойност (2029 г.)	Източник на данните [200]	Коментари [200]
П 3	СЦ VI	ЕСФ+	Неприложимо		Дял на обучените преподаватели и докторанти във висши училища ангажирани с преподавателска дейност 6 месеца след края на операция	%			80%	УО	

2.3.2.3. Индикативно разпределение на програмните средства (ЕС) в зависимост от вида на интервенцията²⁷ (не се прилага за ЕФМДР)

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква г), vii)

Таблица 4: Измерение 1 – Област на интервенция

²⁷ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ — разпределение само за периода 2021—2025 г.

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ VI	113	35 810 180
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ VI	113	15 347 220

Таблица 5: Измерение 2 – Форма на финансиране					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ VI	01	35 810 180
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ VI	01	15 347 220

Таблица 6: Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
Приоритет 3	ЕСФ+	Преход	СЦ VI	48	35 810 180
Приоритет 3	ЕСФ+	По-слабо развити	СЦ VI	48	15 347 220

Таблица 7: Измерение 6 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+					
Приоритет №	Фонд	Категория региони	Специфична цел	Код	Сума (EUR)

2.1.2 Специфична цел за преодоляване на материалните лишения

Позоваване: Член 17, параграф 3; POP

Вид помощ

Текстово поле [2 000 знака]

Основни целеви групи

Текстово поле [2 000 знака]

Декриптиране на национални или регионални схеми за подпомагане

Текстово поле [2 000 знака]

Критерии за подбор на операциите²⁸

Текстово поле [4 000 знака]

²⁸ Само за програми, ограничени до специфична цел, посочена в член 4, параграф 1, буква в), точка vii) от регламента за ЕСФ + .

2.Т. ПРИОРИТЕТ ЗА ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква д); Член 29, член 30, член 31, член 89, POP

Описание на техническата помощ по фиксирани плащания — член 30

Текстово поле [5 000]

За успешното изпълнение на Техническата помощ (ТП) през периода 2021 – 2027 ще се ползва натрупаният опит и добрите практики и подходи в програмирането, изпълнението, наблюдението, контрола и оценката през програмен период 2014 – 2020. Чрез ТП ще се подпомагат всички действия на УО на ПО по планиране, изпълнение, наблюдение, контрол и оценка на ПО, необходими за ефективното, ефикасното и целесъобразното изпълнение на заложените цели и постигане на индикатори.

Планираните инвестиции ще осигурят адекватни системи, добра работна среда и мотивиран човешки ресурс от висококвалифицирани служители, като по този начин ще се постигне качествено управление и контрол на ПО, а оттам и по-ефективно усвояване на средствата от ЕС. Инвестициите ще бъдат подкрепени, също така, от техническа помощ от външни източници и инструменти, отчитайки позитивния ефект от обмен на опит и други добри практики. Чрез реализиране на предвидените мерки ще се постигне по-добро административно управление на ПО, което от своя страна ще рефлектира върху развитието на подкрепените по програмата политики.

За постигане на заложените цели ще се прилагат адекватни и своевременни действия в следните основни направления:

1. Подкрепа за подобряване административния капацитет на УО и осигуряване на външна експертиза, свързана с планирането, управлението, изпълнението, наблюдението, контрола и оценката на ПО, в т. ч.:

- 1.1. Финансиране на разходите за възнаграждения, включително допълнителни възнаграждения за постигнати резултати, за служители, изпълняващи функции по планирането, управлението, изпълнението, наблюдението, оценката, осигуряването на информация и публичност и контрол на ПО, в т.ч. свързаните с тях осигурителни вноски и други дължими според действащото национално законодателство доплащания;
- 1.2. Провеждане на и участие в обучения, работни посещения, семинари, работни срещи, обмяна на опит и добри практики и др. присъствени и дистанционни / онлайн форми на служителите на УО и други структури, подпомагачи изпълнението на ПО, с цел осигуряване и поддържане на високи нива на компетентност;
- 1.3. Подпомагане капацитета на УО чрез осигуряване на допълнителна експертиза в сферата на информационните технологии, държавни помощи, юридически услуги, ефективно организиране на работните процеси, опростяване на правилата и минимизиране на административната тежест, услуги, подпомагачи дейностите по изпълнение на ПО, и др.;
- 1.4. Набиране, обобщаване и анализ на информация и статистически данни, подготовка на доклади и документи, провеждане на изследвания и осъществяване на други дейности, насочени към подкрепа на изпълнението на функциите на УО;

- 1.5. Осигуряване на материалната база, техническото оборудване, информационните системи и софтуерните програми, необходими за управлението на ПО;
- 1.6. Подкрепа за дейностите за управление и изпълнение на ПО, включително наблюдението, контрола, както и оценка на риска, мерки за борба с измамите, нередностите, мерки за превенция на корупцията;
- 1.7. Подкрепа на процесите на оценка и подбор на проекти (организиране на оценителни комисии, наемане на външни експерти и др.);
- 1.8. Осигуряване на външна експертиза, вкл. и подготовка на експертни доклади, анализи, проучвания, изследвания и оценки на ниво програма и операция, свързани с управлението на ПО;
- 1.9. Логистично и техническо обезпечаване на дейността на УО на ПО;
- 1.10. Дейности, свързани с приключване на програмен период 2014 – 2020 г., както и с подготовката програма за следващия програмен период 2028 – 2034 г.;
- 1.11. Други дейности, свързани с обезпечаване на изпълнението на ПО.

Чрез тези мерки се очаква постигане на ефективно и ефикасно управление на ПО в съответствие с принципа за разумно финансово управление, както и с европейското и националното законодателство. Успешното изпълнение на ПО е в пряка зависимост от квалификацията и мотивацията на служителите на УО, затова една от ключовите цели на Техническата помощ е да подкрепи надграждането на експертния капацитет на УО.

2. Подкрепа за подобряване административния капацитет на бенефициентите и потенциалните бенефициенти, в т.ч.:

- 2.1. Организация на и осигуряване на участие в обучения, информационни дни, кръгли маси, практически семинари, работни срещи и други форми за повишаване информираността, знанията и уменията на бенефициентите (по ПО и по други програми на ЕС като Хоризонт Европа и Еразъм+) и техните партньори, както и на потенциалните бенефициенти;
- 2.2. Стратегическа подкрепа за повишаване капацитета на ключови бенефициенти и партньори по системни операции, като например подкрепа за организиране и участие в обучения за разработване, управление и осигуряване на устойчивост на проекти по ПО, за споделяне на опит с други държави членки на ЕС и др.: МОН, в т.ч. Регионални управления по образование и второстепенните му разпоредители с бюджет, висши училища;

Със средствата от техническата помощ ще се финансират дейности, които целят повишаване на капацитета на бенефициентите и потенциалните бенефициенти за участие в ПО, както с оглед подготовката на качествени проектни предложения, така и за успешното им изпълнение и отчитане. Инвестициите ще подкрепят капацитета на ключови бенефициенти по програмата и техните партньори с оглед подготовката и успешното реализиране на предвидените стратегически операции по ПО.

3. Обезпечаване функционирането на Комитета за наблюдение по ПО, в т. ч.

3.1. Логистично и техническо обезпечаване на дейността на УО на ПО за организиране и провеждане на заседанията на Комитета за наблюдение на ПО;

3.2. Обучения за Комитета за наблюдение на ПО.

4. Подкрепа на публичността на програмата, в т.ч.:

1. Изпълнение на мерките, заложи в Комуникационния план на ПО и изпълнение на изискванията за прозрачност на изпълнението на фондовете и комуникация на програмите, заложи в POP;

2. Организиране на публични събития; изработка и разпространение на рекламно-информационни материали; работа със средствата за масово осведомяване; разработване и разпространение на аудио-визуални формати; външна реклама; комуникация чрез социалните мрежи; комуникация със заинтересованите страни; разработване и провеждане на комуникационни кампании, придобиване на лицензионни и авторски права, провеждане на социологически проучвания и др.;

3. Други дейности, свързани с изпълнение на мерките за прозрачност и комуникация.

Ще се осъществяват дейности за повишаване информационната осведоменост на целевите групи и бенефициентите по отношение на инвестициите от ПО, както и за повишаване на възможностите за разпространение на постигнатите резултати и добрите практики.

Чрез тези мерки ще бъде осигурено популяризирането на ПО, прозрачност при изпълнението ѝ, както и широка информираност за приноса на ЕСФ+; ще бъде насърчено кандидатстването за финансиране по програмата.

Описание на техническата помощ по плащанията, които не са свързани с разходи — член 31

Текстово поле [3 000]

Н/П

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)
4	ЕСФ+	Преход	140 Информация и комуникация	2 260 000,00
			141 Подготовка, изпълнение, мониторинг и контрол	13 500 000,00
			142 Оценка и проучвания,	2 250 000,00

			събиране на данни 143 Укрепване на капацитета на органите на държавите членки, бенефициерите и съответните партньори	2 440 000,00
--	--	--	--	--------------

Таблица 9: Измерение 5 — Допълнителни тематични области във връзка с ЕСФ+

Приоритет №	Фонд	Категория региони	Код	Сума (EUR)

3. ФИНАНСОВ ПЛАН

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква е), i)- iii); Член 106, параграфи 1—3, член 10; Член 21; POP

3.A Прехвърляния и принос²⁹

Позоваване: Член 10; Член 21; POP

☐ Изменение на програма, свързано с член 10, POP (принос към Invest EU)
☐ Изменение на програмата, свързано с член 21, POP (прехвърляния към инструменти при пряко или непряко управление между фондовете със споделено управление)

Таблица 15: Принос към InvestEU * - Н/П

	Категория региони	Компонент 1 (a)	Компонент 2 (b)	Компонент 3 (c)	Компонент 4 (d)	Компонент 5 (e)	сума (f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e))
ЕФРР	По-силно развити региони						
	По-слабо развити региони						
	Преход						
	Най-отдалечен и региони и северни слабо населени региони						
ЕСФ+	По-силно развити региони						
	По-слабо развити региони						
	Преход						
	Най-отдалечен и региони						
КФ							
ЕФМДР							
Общо							

* Кумулативни суми на целия принос по време на програмния период.

Таблица 16: Прехвърляния към инструменти при пряко или косвено управление* Н/П

Фонд	Категория региони	Инструмент 1	Инструмент 2	Инструмент 3	Инструмент 4	Инструмент 5	Сума прехвърляне за

²⁹ Приложимо само за внасяне на изменения в програмите, в съответствие с член 10 и член 21, POP.

		(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
ЕФРР	По-силно развити региони						
	Преход						
	По-слабо развити региони						
	Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони						
ЕСФ+	По-силно развити региони						
	Преход						
	По-слабо развити региони						
	Най-отдалечени региони						
КФ							
ЕФМД Р							
Общо							

* Кумулативни суми на всички прехвърляния през програмния период.

Таблица 17: Прехвърляния между фондове със съвместно управление * - Н/П

		ЕФРР				ЕСФ+				КФ	ЕФМДР	Фонд „Убежище и миграция“	ФВС	ИУГВ	Общо
		По-силно развити региони	Преход	По-слабо развити региони	Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони	По-силно развити региони	Преход	По-слабо развити региони	Най-отдалечени региони						
ЕФРР	По-силно развити региони														
	Преход														
	По-слабо развити региони														
	Най-отдалечени региони и северни слабо населени региони														
ЕСФ+	По-силно развити региони														
	Преход														
	По-слабо развити региони														
	Най-отдалечени региони														

<i>КФ</i>															
<i>ЕФМДР</i>															
Общо															

* Кумулативни суми на всички прехвърляния през програмния период.

3.1 Финансови бюджетни кредити по година

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква е), и)

Таблица 10: Финансови бюджетни кредити по година									
Фонд	Категория региони	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Общо
ЕСФ+	По-слабо развити региони	-	22 085 186	44 170 372	66 255 558	88 340 744	88 340 744	132 511 116	441 703 720
	По-силно развити региони								
	Преход	-	15 478 314	30 956 628	46 434 942	61 913 256	61 913 256	92 869 884	309 566 280
	Най-отдалечени региони								
Общо		-	37 563 500	75 127 000	112 690 500	150 254 000	150 254 000	225 381 000	751 270 000

3.2 Общо финансови бюджетни кредити по фонд и национално съфинансиране¹

Позоваване: Член 17 параграф 3, буква е), точка ii), член 17, параграф 6

За целта, свързана с растежа и заетостта

Таблица 11: Общо финансови бюджетни кредити по фондове и национално съфинансиране										
Цели на политиката	Приоритет	Основа за изчисляване на подпомагането от ЕС (общо или публично)	Фонд	Категория региони*	Принос на ЕС	Национален принос	Ориентировъчно разпределение на националното участие		Общо	Процент на съфинансиране
							публично	частно		
Не или ТП					(a)	(b)=(c)+(d)	(c)	(d)	(e)=(a)+(b)**	(f)=(a)/(e)**
ЦП 4	Приоритет 1		ЕСФ+	По-слабо развити региони	148 356 460	26 180 552	26 180 552		174 537 012	85%
				По-силно развити региони		-	-	-		
				Преход	63 581 340	27 249 146	27 249 146		90 830 486	70%
				Най-отдалечени региони		-	-		-	
ЦП4	Приоритет 2		ЕСФ+	По-слабо развити региони	143 240 720	25 277 774	25 277 774		168 518 494	85%
				По-силно развити региони			-			
				Преход	61 388 880	26 309 520	26 309 520		87 698 400	70%
				Най-отдалечени региони			-			
ЦП1	Приоритет 3		ЕСФ+	По-слабо развити региони	143 971 540	25 406 742	25 406 742		169 378 282	85%
				По-силно развити региони		-	-		-	
				Преход	170 281 060	72 977 597	72 977 597		243 258 657	70%
				Най-отдалечени региони		-	-		-	

¹ Преди междинния преглед през 2025 г. за ЕФРР, ЕСФ+ и КФ, финансовите бюджетни кредити само за периода 2021—2025 г.

Техническа помощ			ЕСФ	По-слабо региони развити						
				По-силно региони развити			-			
				Преход	20 450 000	8 764 286	8 764 286		29 214 286	70%
				Най-отдалечени региони			-			
Общо ЕСФ+				По-слабо региони развити	441 703 720	435 568 720	76 865 068	76 865 068		512 433 788
				По-силно региони развити			-	-		-
				Преход	309 566 280	315 701 280	135 300 549	135 300 549		451 001 829
				Най-отдалечени региони			-	-		-
Всичко				751 270 000	751 270 000	212 165 617	212 165 617	-	963 435 617	

* За ЕФРР: по-слабо развитите региони, регионите в преход, по-силно развитите региони и, когато е приложимо, специални разпределени средства за най-отдалечените и северните слабо населени региони. За ЕСФ+: по-слабо развитите региони, регионите в преход, по-силно развитите региони и, когато е приложимо, допълнителни разпределени средства за най-отдалечените и северните слабо населени региони. За КФ — не е приложимо Що се отнася до техническата помощ, прилагането на категориите региони зависи от избора на фонд.

** Където е приложимо за всички категории региони.

За ЕФМДР:

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква е), iii) – Н/П

Таблица 11 А						
Приоритет	Вид на областта на подпомагане (номенклатура, посочена в Регламента за ЕФМДР)	Основа за изчисление на подпомагането от ЕС	Принос на ЕС	Национален публичен принос	Общо	Процент на съфинансиране

1. Благоприятстващи условия

Позоваване: Член 19, параграф 3, буква з)

Таблица 12: Благоприятстващи условия							
Благоприятстващи условия	Фонд	Специфична цел (не е приложимо за ЕФМДР)	Изпълнение на благоприятстващите условия	Критерии	Изпълнение на критериите	Позоваване на съответната документация	Обосновка
Тематично условие Стратегическа рамка на политиката за образование и обучение на всички нива	ЕСФ+	ЕСФ+ iv) подобряване на качеството, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда в подкрепа на придобиването на ключови умения, включително цифрови умения; v) насърчаване на равния достъп до и завършването на качествено и приобщаващо образование и обучение, по-	Частично изпълнено.	Налице е национална или регионална стратегическа рамка на политиката за образование и обучение, която включва: Критерий 1 Системи, базирани на доказателства за предвиждане и прогнозиране на уменията Критерий 1а Механизми за проследяване на дипломираните се и услуги за качествени и ефективни	Частично изпълнени.	[500]	[1 000] По споразумение между МОН и SEDEFOP (European Centre for the Development of Vocational Training) се разработва национален преглед на тема: „Управление на системата за прогнозиране на уменията и на съответствието им с изискванията на пазара на труда. Ще бъде представена Пътна карта за прогнозиране на уменията и тя ще бъде интегрирана в Стратегическата рамка за образованието и обучението. За периода април 2018-март 2021 г. МОН изпълнява проект на КАЗ на Е+ за пилотиране на механизъм за проследяване на завършващите ПОО – в три области. Резултатите могат да залегнат в бъдещ механизъм за проследяване на дипломираните в ПОО.

	<p>специално за групите в неравностойно положение, от образованието и грижите в ранна детска възраст през общото и професионалното образование и обучение до висшето образование, както и образованието и ученето в зряла възраст, включително улесняване на мобилността с учебна цел за всички;</p> <p>vi)</p> <p>насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид цифровите умения, по-доброто придвиждане на промените и изискванията за нови умения, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност;</p>		<p>насоки за учащи от всички възрасти</p>			<p>Изготвени са Анализи на връзката на ПОО с пазара на труда в три региона. Възложено е изработването на методология за проследяване на завършващите ПОО на външен изпълнител.</p> <p>В областта на висшето образование основният разработен инструмент в България, стъпващ на интегрирани данни и съдържащ данни за проследяване на дипломираните лица е Рейтинговата система във висшето образование.</p>
			<p>Критерий 2</p> <p>Мерки за осигуряване на равен достъп до, участие и завършване на качествено, достъпно, съответно, несегрегирано и приобщаващо образование и обучение, както и придобиване на ключови компетенции на всички нива, включително висше образование</p>	<p>Да</p>	<p>Закон за предучилищното и училищното образование</p> <p>https://www.mon.bg/bg/57</p> <p>ПМС № 100 от 08.06.2018 г. за създаване и функциониране на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст</p> <p>(http://back2school.mon.bg/index.php)</p>	<p>Законът за предучилищното и училищното образование извежда на преден план принципа за превенцията на обучителните затруднения и ранното оценяване на риска от тях.</p> <p>През 2018 г. бяха направени промени в ЗПУО (ДВ, бр. 99 от 2017 г.) по отношение на механизма за финансиране на образователните институции. Въведени са допълнителни критерии, с които се постигна намаляване на различията във финансирането и допълнително финансиране (за работа с деца и ученици от уязвими групи и др.) с оглед осигуряване на равен достъп до образование. През месец септември 2020 г. е одобрен от МС проект на ЗИД на ЗПУО. С него се регламентира задължителното предучилищно образование от 4 - годишна възраст и подпомагане от държавата заплащането на такси за ползване на детски градини, дължими от родителите. (http://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=4993)</p> <p>Разширени са мерките по Механизма, като са включени и дейности, свързани с предотвратяване на отпадането. От 2017 г. екипите за обхват са върнали обратно в училище и в детска градина или са записали за първи път 51 460 деца и ученици. Делът на необхванатите ученици на възраст от 5 до 16 години през 2019/2020 учебна година намалява почти два пъти в сравнение с предходната 2018/2019 година (от 8,47% на 4,73%). Създадена е възможност за споделяне на добри практики при прилагането на Механизма от различни включени в процеса институции.</p>

					<p>Наредба за приобщаващо образование</p> <p>file:///C:/Users/m.ninova/Downloads/nrdp_prio_bshavashto_izm_271219.pdf</p>	<p>В ЗПУО е въведен компетентностния подход за овладяване на ключови компетентности и практическа ориентация в обучението и връзката му с пазара на труда.</p> <p>Приемът на ученици се реструктурира като постепенно се увеличава в професионалното образование и в професионалните направления и профили, свързани с математиката, техниката, природните науки и информационните технологии.</p> <p>Стратегическа рамка за развитие на образованието и обучението в Република България 2021-2030 г. (проект): Приоритетна област 1 „Ефективно включване и трайно приобщаване“; Приоритетна област 2 „Мотивация за учене и пълноценно участие“; Приоритетна област 3 „Знания, умения, ценности, таланти и потенциал“; Приоритетна област 8 „Образователни иновации“.</p> <p>Стратегия за развитие на висшето образование в Република България 2020-2030 (проект):</p> <p>Цел 1. Разработване на устойчив механизъм за осъвременяване на съществуващите и създаване на нови учебни планове и програми; Цел 2. Въвеждане на съвременни, гъвкави и ефективни форми на обучение; Цел 3. Повишаване на качеството на образованието във ВУ; Цел 5. Стимулиране участието на младите преподаватели; Цел 7. Изграждане на ефективна връзка образование-наука-бизнес;</p>
			<p>Критерий 3</p> <p>Механизъм за координация, обхващащ всички нива на образование и обучение, включително висше образование, и ясно разпределение на отговорностите между съответните национални и / или регионални органи</p> <p>Критерий 4</p>	<p>Частично изпълнени.</p>		<p>Един от основните компоненти заложи в споразумението по критерий 1 (споразумение между МОН и SEDEFOP) е определянето на система от показатели за измерване на резултатите и постиженията на образователната политика и разработване на методология за мониторинг на образователната политика и за управление на информацията свързана с тези цели. Методологията ще включва и методика за изчисление на индикатори и регулярност на разработване на индикатори. В тази връзка с акт на МС ще бъде приет Междунституционален механизъм за наблюдение на прилагането и разработването на оценка на въздействието на образователните политики. Проектът на посочения</p>

				Механизми за наблюдение, оценка и преглед на рамката на стратегическата политика			<p>Планирано е механизмът да бъде изготвен до м. септември 2020 година и да бъде предложен за обществено обсъждане.</p> <p>Стратегическа рамка за развитие на образованието и обучението в Република България 2021-2030 г. (проект):</p> <p>Приоритетна област 10 „Управление и свързаност“</p> <p>Стратегия за развитие на висшето образование в Република България 2020-2030 (проект):</p> <p>Цел 8. Повишаване на ролята на ВУ като активен фактор за регионално развитие; Цел 9. Подобряване на управлението на ВУ и на системата за оценяване и акредитация; Цел 10. Подобряване на структурата и ефикасността на висшето образование.</p>
				<p>Критерий 5</p> <p>Мерки, насочени към нискоквалифицирани работници и нискоквалифицирани възрастни лица и тези с неравностойно социално-икономическо положение и пътища за повишаване на уменията</p>	Частично изпълнен.		<p>Изготвен е първия проект на Националния консултативен документ с механизми и мерки за подобряване на уменията на възрастните в изпълнение на Препоръката на Съвета от 19.12.2016 г. Документа е достъпен на адрес:</p> <p>http://lll.mon.bg/uploaded_files/Proekt1_konsultativen_dokument.pdf</p> <p>Стратегическа рамка за развитие на образованието и обучението в Република България 2021-2030 г. (проект):</p> <p>Приоритетна област 5 „Превръщане на ученето през целия живот в реалност“</p>
				<p>Критерий 6</p> <p>Мерки за подпомагане на учители, обучаващи и преподаватели по отношение на подходящи методи на обучение, оценка и утвърждаване на ключовите умения</p>	Да	<p>Наредба № 4 за нормиране и заплащане на труда обн. ДВ, бр. 34 от 2017 г., ДВ, бр. 7 от 24.01.2020 г.</p> <p>Наредба № 15 от 2019 г. за статута и професионалното развитие на</p>	<p>Продължава изпълнението на политиката за устойчиво повишаване на доходите на педагогическите специалисти. През 2020 г. размерът на минималната основна работна заплата е увеличен с около 65 % спрямо началото на мандата на правителството (направени са съответните промени в Наредба № 4 за нормиране и заплащане на труда обн. ДВ, бр. 34 от 2017 г., ДВ, бр. 7 от 24.01.2020 г.).</p> <p>2.Приета е Наредба № 15 от 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти (обн., ДВ, бр. 61 от 2.08.2019 г.), с която се създават условия за повишаване на авторитета и социалния статус на педагогическите</p>

					<p>учителите, директорите и другите педагогически специалисти (обн., ДВ, бр. 61 от 2.08.2019 г.</p> <p>ПМС № 9, обр. ДВ, бр. 9/2020 г.).</p> <p>file:///C:/Users/m.ninova/Downloads/PMS9_20_izm-norm-aktove_31012020.pdf</p>	<p>специалисти, изграждане на система за продължаваща квалификация, за професионално усъвършенстване и кариерно развитие.</p> <p>3. Политиките, свързани с учителите се подкрепят и с приети национални програми за развитие на образованието</p> <p>(http://pris.government.bg/prin/document_view.aspx?DocumentID=u1WkHlzh9oiPz2mXWkMFug==)</p> <p>и проекти, финансирани по ОП НОИР, като проект „Квалификация за професионалното развитие на педагогическите специалисти“</p> <p>4. Държавата насърчава интереса към тези професионални направления и специалности с определянето на повече свободни места, с по-добро финансиране и с отпускане на стипендии (ПМС № 9, обр. ДВ, бр. 9/2020 г.). Предвижда се освобождаването от такси на студентите от направление „Педагогика на обучението по ...“ като допълнителен стимул за засилване на интереса към тях.</p> <p>Стратегическа рамка за развитие на образованието и обучението в Република България 2021-2030 г. (проект):</p> <p>Приоритетна област 6 „Мотивирани и креативни учители“</p>
			<p>Критерий 7</p> <p>Мерки за насърчаване на мобилността на учащи и персонал и транснационалното сътрудничество между доставчиците на образование и обучение, включително чрез признаване на резултатите от обучението и квалификациите</p>	<p>Частично изпълнен.</p>		<p>През 2018 и 2019 г. са проведени общо 38 информационни събития за изясняване на възможностите за кандидатстване по програма „Еразъм +“ и програмата „Европейски корпус за солидарност“, администрирана от Центъра за развитие на човешките ресурси като част от работната програма за годината и на поканата на организации / институции в областта на образованието и обучението. Центърът непрекъснато актуализира плановете си за провеждане на информационни събития въз основа на получената обратна връзка и активността, наблюдавана при съответните покани за кандидатстване за различните дейности, които администрира. Информационните събития са достъпни на адрес:</p>

							http://hrdc.bg/%D1%81%D1%8A%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%8F/ Стратегическа рамка за развитие на образованието и обучението в Република България 2021-2030 г. (проект): Приоритетна област 4 „Реализация в професиите на настоящето и бъдещето“; Приоритетна област 8 „Образователни иновации“. Стратегия за развитие на висшето образование в Република България 2020-2030 (проект): Цел 4. Интернационализация на висшето образование и включване в международни образователни и научни мрежи
Тематично условие Национална стратегия за интегриране на ромите	ЕСФ+	viii Насърчаване на социално-икономическата интеграция на граждани на трети държави и на маргинализирани общности, като например ромите		Мерки за ускоряване на интегрирането на ромите, предотвратяване и премахване на сегрегацията, като се отчита равенството между половете и положението на младите роми и се определят базови показатели и измерими етапни цели и целеви стойности	Не		Актуализиране и приемане на Националната стратегия за интеграция на ромите след 2020 г., включително План за действие за изпълнение на стратегията Като първа стъпка от разработването на новата стратегия ще бъде направен анализ на периода 2012-2020 г. Той ще помогне да се очертаят най-добрите практики и научени уроци и ще послужи като основа за разработването на Национална стратегия за Интеграция на ромите след 2020 г. Първият елемент от анализите от периода 2012-2020 г. вече е подготвен от екип на Българската академия на науките. Проведени са срещи с екипа на анализаторите и са посочени следващите стъпки. Беше обсъдено организирането на местни срещи с участието на региони на страната. Вече започнаха дискусии със съответните заинтересовани страни, включително политически служители, за новите елементи и конкретната структура на новата рамка на стратегическата политика за национално приобщаване на ромите.

				Механизми за мониторинг, оценка и преглед на мерките за интеграция на ромите	Частично изпълнен		<p>Осигурен мониторинг и преглед на изпълнението на Националната стратегия за интеграция на ромите чрез специални функции на системата за мониторинг, оценка и контрол</p> <p>Разработена е Система за мониторинг и контрол на изпълнението на Националната стратегия на Република България за интеграция на ромите 2012-2020 г. Съответните функционалности на Системата са разработени и се използват изцяло. Данните за изпълнението на плана за действие на Стратегията за 2018 г. вече са събрани. Информацията, необходима за новия доклад за административен мониторинг за изпълнението на Националната стратегия за ромите, е представена и се обобщава в системата за мониторинг.</p>
				Механизми за включване на интегрирането на ромите на регионално и местно равнище	Частично изпълнен		<p>Актуализиране на регионалните стратегии и общинските планове за действие в съответствие с целите и приоритетите на стратегията.</p> <p>Актуализацията на регионалните стратегии и общинските планове за действие ще бъде направена в рамките на партньорствата, разработени в рамките на проекта по критерий 4.</p>
				Механизми, с които се гарантира, че разработването, изпълнението, мониторинга и прегледа се провеждат в тясно сътрудничество с ромското гражданско общество и всички останали заинтересовани страни, включително на регионално и местно равнище	Не		<p>Разработване на консултативния и координационен процес на национално ниво чрез Националния съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси и на местно ниво чрез регионалните и общински съвети за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси и извършване на мониторинг на местно и регионално ниво.</p> <p>Подписано е Споразумение за безвъзмездна финансова помощ между Националния съвет и Европейската комисия (ГД „Правосъдие“) за изпълнението на проект Т.Е.А.М (Together wE Acieve More). Изпълнението на проекта стартира на 1 ноември 2019 г. Целта му е да подпомогне активното партньорство между заинтересованите страни в изпълнението и мониторинга</p>

							на Националната стратегия за интеграция на ромите чрез поддржане и развитие на Националната ромска платформа като процес на диалог, обмен на много заинтересовани страни, участие и сътрудничество на всички нива.
--	--	--	--	--	--	--	--

2. Органи, които отговарят за програмата

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква й) Член 65, член 78, POP

Таблица 13: Органи, които отговарят за програмата			
Органи, които отговарят за програмата	Наименование на институцията [500]	Име на лицето за контакт [200]	Електронна поща [200]
Управляващ орган	Изпълнителна агенция „Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“	Кирил Гератлиев	k.geratliev@mon.bg
Одитен орган	Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“	Людмила Рангелова	l.rangelova@minfin.bg
Орган, който получава плащания от Комисията	Дирекция „Национален фонд“ на Министерството на финансите	Мануела Милошева	m.milosheva@minfin.bg

3. Партньорство

Позоваване: Член 17, параграф 3, буква ж)

<p>Текстово поле [10 000]</p> <p>С Решение № 196 от 11 април 2019 г. на МС за одобряване на Анализ на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г. за определяне на националните приоритети за периода 2021-2027 г., на Списък с целите на политиките, които да бъдат подкрепени през програмен период 2021-2027 г., и на Списък с програми и водещи ведомства за разработването им се одобри индикативен Списък с програми и водещи ведомства за разработването на всяка програма за програмен период 2021-2027 г. В Решението, Министерство на образованието и науката е определено за водещо ведомство по отношение на „Оперативна програма за наука и образование“. С Решение № 495 на Министерски съвет от 21 юли 2020 г. за изменение и допълнение на Решение № 196 на Министерския съвет от 11 април 2019 г. наименованието на „Оперативна програма за наука и образование“ се замени с „Програма за образование“.</p> <p>В Постановление № 142 на МС от 7.06.2019 г. за разработване на стратегическите и програмните документи на Република България за управление на средствата от фондовете на Европейския съюз за програмния период 2021 – 2027 г. (ПМС № 142/2019 г.) е посочено, че се създават тематични работни групи за разработване на програмите, финансирани от фондовете за програмния период 2021 – 2027 г., като в документа са посочени условията за съставяне на тематични работни групи, задачите и основни процедури за работните групи.</p> <p>Със Заповед № РД09-1942 от 01.08.2019 г. изм. със Заповед № РД09-1654 от 31.07.2020 г. Министърът на образованието и науката възложи на Изпълнителна агенция</p>
--

„Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (ИА ОПНОИР) да организира дейностите по разработването на „Програма за образование“ за програмен период 2021-2027 г., както и дейностите по сформирание на Тематичната работна група (ТРГ) за нейното разработване.

Съгласно разпоредбите на ПМС № 142/2019 г. и в изпълнение на горепосочената заповед на министъра на образованието и науката, ИА ОПНОИР сформира ТРГ за разработване на Програмата за програмен период 2021-2027 г. Като Управляващ орган на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 ИА ОПНОИР използва своя опит, натрупа в предходния програмен период по отношение на включването на възможно най-широк кръг ведомства, организации и различни заинтересовани страни в процеса на подготовка на Програмата.

По отношение на включване в състава на юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, чиито представители да участват в състава на ТРГ бе приложена процедурата за избор на юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност разписана в ПМС № 142/2019 г.

На 02.08.2019 г. ИА ОПНОИР стартира процедура за избор на юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, чиито представители да участват в състава на ТРГ. Поканата бе публикувана на сайтовете на Министерство на образованието и науката (www.mon.bg), ИА ОПНОИР (<https://opnoir.bg>) и Единния информационен портал на ЕСИФ (www.eufunds.bg). В поканата бяха посочени критериите, на които трябва да отговарят кандидатстващите организации, както и сроковете за кандидатстване и необходимия пакет от документи за кандидатстване.

Поканените групите юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, чиито представители да участват в състава на ТРГ бяха:

- Организации, работещи в сферата на равенството между мъжете и жените, недискриминацията и равните възможности;
- Организации, работещи в сферата на социалното включване и интегрирането на маргинализираните групи;
- Организации, работещи в сферата на образованието, науката и културата;
- Организации, работещи в сферата на политиките за младежта;
- Екологични организации;
- Организации на местните инициативни групи и местните инициативни рибарски групи за изпълнение на Подхода „Водено от общностите местно развитие“.

По време на процедурата не бяха избрани представители за две от групите, поради което бе проведена втора процедура съгласно изискванията на т. 11 от Приложение № 2 към чл. 9, ал. 4 от ПМС № 142/2019 г. по отношение на групите ЮЛНЦ за ОПД, по които не са получени заявления за участие в избора или всички лица, подали заявление за участие в избора, не отговарят на изискванията за конкретната група. (за група организации, работещи в сферата на равенството между мъжете и жените, недискриминацията и равните възможности и за група организации на местните инициативни групи и местните инициативни рибарски групи за изпълнение на Подхода „Водено от общностите местно развитие“).

Поканата за втората процедура бе публикувана на 12.09.2019 г. на сайтовете на Министерство на образованието и науката (www.mon.bg), ИА ОПНОИР (<https://opnoir.bg>) и Единния информационен портал на ЕСИФ (www.eufunds.bg). В нея

отново бяха посочени критериите, на които трябва да отговарят кандидатстващите организации, както и сроковете за кандидатстване и необходимия пакет от документи за кандидатстване.

При спазване на разпоредбите на ПМС № 142/2019 и след проведена първа процедура за избор на юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, чиито представители да участват в състава на ТРГ, поименния състав на работната група бе определен от министъра на образованието и науката със Заповед № РД09-2726 от 22.10.2019 г. След приключване на втората процедура за избор на юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност и след заявен интерес за участие в ТРГ от страна на Държавната агенция „Безопасност на движението по пътищата“, заповедта бе изменена и допълнена със Заповед № РД 09-666 от 26.03.2020 г.

В състав на ТРГ за изготвяне на Програмата за програмния период 2021-2027 г., са включени представители на различни ведомства и организации:

- Министерство на образованието и науката
- Изпълнителна агенция „Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
- Администрация на Министерския съвет
- Министерство на икономиката
- Министерство на околната среда и водите
- Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
- Министерство на регионалното развитие и благоустройството
- Министерство на труда и социалната политика
- Агенция за социално подпомагане
- Министерство на вътрешните работи
- Министерство на външните работи
- Министерство на финансите
- Министерство на младежта и спорта
- Министерство на културата
- Министерство на земеделието, храните и горите
- Държавен фонд „Земеделие“
- Изпълнителна агенция „Одит на средствата от европейския съюз“
- Изпълнителна агенция „Сертификационен одит на средствата от европейските земеделски фондове“
- Държавна агенция за закрила на детето
- Агенция за хората с увреждания
- Държавна агенция „Електронно управление“
- Национален съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси
- Национална агенция за професионално образование и обучение
- Национална агенция за оценяване и акредитация
- Център за оценяване в предучилищното и училищното образование
- Център за информационно осигуряване на образованието
- Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства
- Национален център за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти

- Национален център за информация и документация
- Център за развитие на човешките ресурси
- Национален статистически институт
- Комисия за защита от дискриминация
- Шестте регионални съвета за развитие на ниво NUTS 2
- Конфедерация на работодателите и индустриалците в България
- Българска търговско-промишлена палата
- Асоциация на индустриалния капитал в България
- Българска стопанска камара
- Съюз за стопанска инициатива
- Конфедерация на независимите синдикати в България
- Конфедерация на труда „Подкрепа“
- Национален съвет за интеграция на хората с увреждания
- Национално сдружение на общините в Република България
- Българска академия на науките
- Съвет на ректорите на висшите училища в Република България
- Селскостопанска академия
- Фонд на фондовете
- Група организации, работещи в сферата на социалното включване и интегрирането на маргинализираните групи
- Група организации, работещи в сферата на екологията
- Група организации, работещи в сферата на образованието, науката и културата
- Група организации, работещи в сферата на политиките за младежта
- Група организации, работещи в сферата на равенството между мъжете и жените, недискриминацията и равните възможности
- Група организации на местните инициативни групи и местните инициативни рибарски групи за изпълнение на подхода „водено от общностите местно развитие“
- Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“

Съгласно приетите вътрешни правила за дейността на ТРГ за разработване на Програмата за програмен период 2021-2027 г., ТРГ има следните функции:

- отговаря за изготвянето на проекта на програмата за програмен период 2021-2027 г.;
- внася чрез Министъра на образованието и науката приоритетите на съответната програма за разглеждане от Съвета за координация при управлението на средствата от Европейския съюз;
- анализира приоритетите на Република България и секторните стратегии в областта на съответната програма и при необходимост изготвя мотивирано предложение до Съвета за координация при управлението на средствата от Европейския съюз за включване на допълнителни приоритети и мерки в програмата;
- осигурява съответствието на програмата с принципите на партньорство и многостепенно управление, както и с приложимото европейско и национално законодателство;
- следи за изпълнението на тематичните отключващи условия в съответните сектори и предоставя информация за напредъка в изпълнението им на

работната група за разработване на Споразумението за партньорство за периода 2021-2027 г.;

- осъществява мониторинг на промените в европейското законодателство, като отразява необходимите промени и актуализира проекта на програма;
- внася чрез министъра на образованието и науката проекта на програма за разглеждане от Съвета за координация при управлението на средствата от Европейския съюз;
- изпълнява и други задачи, възложени ѝ със съответната заповед за създаването ѝ.

При изпълнение на функциите си работната група взаимодейства с тематичните работни групи за разработване на останалите програми и работната група за разработване на Споразумението за партньорство за програмен период 2021-2027 г., като регулярно обменя информация по напредъка в разработването на Споразумението за партньорство и програмите.

ТРГ отчита работата си пред министъра на образованието и науката и пред заместник министър-председателя по чл. 5, ал. 1, т. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

Министъра на образованието и науката е този, който носи отговорност за качествено и своевременно изготвяне на проекта на програмата.

ТРГ осъществява функциите си до официалното одобрение на програмата от Европейската комисия.

Координацията, административната и организационно-техническата работа, свързани с дейността на ТРГ се извършват от Секретариат на тематичната работна група. Функциите на Секретариат се изпълняват от дирекция „Програмиране, наблюдение и оценка“ на ИА ОПНОИР към министъра на образованието и науката.

Съгласно практиката от програмен период 2014-2020 г., след одобрение на Програмата УО ще сформира Комитет за наблюдение на програмата, чиято основна цел е преглед на всички въпроси, които засягат напредъка в изпълнението на програмата в постигането на нейните цели. Съставът на Комитета за наблюдение включва широко представителство на всички заинтересовани страни, включително представители на министерства и Управляващи органи, регионалните съвети за развитие, Националното сдружение на общините в България, Националния статистически институт, национално представителните организации - на работодателите, на работниците и служителите, на и за хората с увреждания, както и представители на академичната общност и юридически лица с нестопанска цел и ведомства, отговорни за политиките, по които се финансират мерки от програмата. В своята работа Комитетът за наблюдение на Програмата ще се ръководи от вътрешни правила за работа, включващи подробно описание на целите, задачите, състава, функциите, процедурите, мерките за координация и др. в пълно съответствие с разписаното в Общия Регламента за периода 2021 – 2027 г.

УО на програмата ще продължи във всяко свое действие да се води от принципите за партньорство, заложи в ДЕЛЕГИРАН РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 240/2014 НА КОМИСИЯТА от 7 януари 2014 година относно Европейски кодекс на поведение за партньорство в рамките на европейските структурни и инвестиционни фондове, който съгласно Общия Регламент ще продължи да се прилага и занапред.

4. Комуникация и прозрачност

Позоваване: Член 17, параграф 3, i), член 42, параграф 2, РОР

Текстово поле [4 500]

В рамката за комуникация и прозрачност по ПО за програмен период 2021-2027 г. са обхванати отговорностите на УО по отношение на разпознаваемостта на ПО, прозрачността и информираността на целевите аудитории относно изпълнението и постигнатите резултати.

Цели

- Популяризиране на ролята на Европейския съюз и информиране за дейностите, изпълнението, резултатите и добрите практики по програмата;
- Информирание на потенциалните бенефициенти за възможностите за финансиране от програмата;
- Информирание и подкрепа на бенефициентите при изпълнение на проекти по програмата.

Целеви аудитории

- Широка общественост – гражданите на национално и регионално ниво
- Бенефициенти на програмата
- Потенциални бенефициенти - допустими бенефициенти, отговарящи на условията за предоставяне на подкрепа по програмата
- Юридически лица с нестопанска цел
- Администрация, ангажирана с управлението на фондовете на ЕС в България
- Медиатори/ разпространители на информация

Комуникационни канали

Комуникационни канали и дейности при изпълнението дейностите за комуникация и прозрачност ще се избират според спецификата на посланието, характеристиките на целевата група или подгрупа.

С цел гарантиране ефективност на комуникацията при планиране и изпълнение на комуникационни кампании и дейности ще се използва интегриран комуникационен микс, както като дейности и форми, така и като канали. Основните комуникационни канали, които ще бъдат използвани, включват:

- Уеб сайт на програмата;
- Електронни медии;
- Печатни медии;
- Онлайн медии и социални мрежи и платформи за споделяне на файлове;
- Директна комуникация (събития, информационни дни, семинари, обучения и други).

Наблюдение и оценка

Ефективността на дейностите за комуникация и прозрачност по ПО ще бъде оценявана по стандартизирани критерии и индикатори, включващи:

- измерване на постигнати количествени параметри на физическо изпълнение/напредък;
- измерване на ефект/резултат, както и на трайно въздействие посредством социологически проучвания.

5. Използването на единични разходи, еднократни суми, единни ставки и финансиране, което не е свързано с разходи

Позоваване: Членове 88 и 89, РОР

Таблица 14: Използване на единични разходи, еднократни суми, единни ставки и финансиране, което не е свързано с разходи

Индикация за употреба на членове 88 и 89: *	Приоритет №	Фонд	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)
Използване на възстановяване на допустимите разходи въз основа на единични разходи, еднократни суми и единни ставки, по приоритет в съответствие с член 88, РОР	Приоритет 1	ЕСФ+	V; VI; VIII
	Приоритет 2	ЕСФ+	IV
	Приоритет 3	ЕСФ+	IV; VI
Използване на финансиране, което не е свързано с разходи съгласно член 89, РОР	Приоритет		
	Приоритет		
	Приоритет		

* Цялата информация ще бъде предоставена в съответствие с образците, приложени към РОР.

ДОПЪЛНЕНИЯ

- Възстановяване на допустимите разходи въз основа на единични разходи, еднократни суми и единни ставки (член 88, РОР)
- Използване на финансиране, което не е свързано с разходи (член 89, РОР)
- План за действие по ЕФМДР за дребномащабния крайбрежен риболов

-
- План за действие по ЕФМДР за всеки най-отдалечен регион

Допълнение 1: Възстановяване на допустими разходи от Комисията на държавите членки въз основа на единични разходи, еднократни суми и единни ставки

Образец за представянето на данните за разглеждане на Комисията

(член 88)

Дата на изпращане на предложението	
Настояща версия	

A. Обобщение на основните елементи.

Приоритет	Фонд	Специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Категория региони	Прогнозен дял от общия размер на разпределените финансови средства в рамките на приоритета, за който ще се прилагат опростени варианти за разходите (ОВР) в % (прогнозна оценка)	Вид операция		Наименование на съответния показател		Мерна единица на показателя	Вид на ОВР (стандартна таблица за единичните разходи, еднократни суми или единни ставки)	Съответни разходи за единица продукт, еднократни суми или единни ставки (в национална валута)
					Код	Описание	Код	Описание			

Б. Подробности за вида операция (попълва се за всеки вид операция)

Подпомаган ли е управляващият орган от страна на външно дружество за определяне на опростените разходи по-долу?

Ако отговорът е „да“, моля, посочете външното дружество:

Да/Не

Наименование на външното дружество

Видове операции:

1.1. Описание на вида на операцията	
1.2 Приоритет/специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	
1.3 Наименование на показателя ¹	
1.4 Мерна единица на показателя	
1.5 Стандартна таблица на единичните разходи, еднократни суми или единни ставки	
1.6 Размер	
1.7 Категории обхванати единични разходи, еднократни суми или единни ставки	
1.8 Дали тези категории разходи покриват всички допустими разходи за операцията? ДА/НЕ	
1.9 Метод за корекция	
1.10 Проверка на постигането на мерната единица – какви документи ще бъдат използвани, за да се докаже постигането на мерна единица? – опишете какво ще бъде проверявано по време на проверките на управлението	

¹ Няколко допълнителни показателя (например един показател за краен продукт и един показател за резултатите) са възможни за един вид операция. В тези случаи полета 1.3—1.11 следва да се попълнят за всеки показател.

(включително на място), и от кого. – какви са механизмите за събиране и съхраняване на описаните данни/документи?	
1.11 Възможни погрешни стимули или проблеми, дължащи се на този показател; как те могат да бъдат намалени и оценка на равнището на риска	
1.12 Обща сума (национални и европейски), която се очаква да бъде възстановена	

В: Изчисляване на стандартната таблица за единичните разходи, еднократни суми или единни ставки

1. Източник на данните, използвани за изчисляване на стандартната таблица за единичните разходи, еднократни суми или единни ставки (който генерира, събира и записва данните; когато се съхраняват данни; срокове; валидиране и др.):

2. Моля, уточнете защо предложеният метод и изчисление са подходящи за вида операция:

3. Моля, посочете как са били направени изчисленията, включително и по-конкретно предположенията по отношение на качеството или количествата. Когато е приложимо, следва да се използват статистически данни и референтни стойности и да се приложат към настоящото приложение във формат, позволяващ пряката им повторна употреба от Комисията.

4. Моля, обяснете как сте гарантирали, че само допустими разходи са включени в изчислението на стандартната таблица за единичните разходи, еднократната сума или единната ставка.

5. Оценка на одитния орган(и) на методиката на изчисление и сумите и механизмите, осигуряващи проверката, качеството, събирането и съхранението на данни.

Допълнение 2: Финансиране, което не е свързано с разходи – Н/П

Образец за представянето на данните за разглеждане на Комисията
(член 89)

Дата на изпращане на предложението	
Настояща версия	

A. Обобщение на основните елементи

Приоритет	Фонд	Специфична цел (загост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)	Категория региони	Сумата, покрита от финансиране, което не е свързано с разходи	Вид операция	Условия, които трябва да бъдат изпълнени/результатите, които трябва да бъдат постигнати	Наименование на съответния показател		Мерна единица на показателя
							Код	Описание	
Обща обхваната сума									

Б. Подробности за вида операция (попълва се за всеки вид операция)

Видове операции:

1.1. Описание на вида на операцията			
1.2. Приоритет/специфична цел (заетост и растеж) или област на подпомагане (ЕФМДР)			
1.3. Условия, които трябва да бъдат изпълнени и резултати, които трябва да бъдат постигнати			
1.4. Краен срок за изпълнението на условията или резултатите, които следва да бъдат постигнати			
1.5. Определение за показателя за предвидени престации			
1.6. Мерна единица на показателя за предвидени престации			
1.7. Списък на междинни предвидени престации (ако е приложимо), които осигуряват възстановяването от страна на Комисията с график за възстановяване на средства,	Междинни предвидени престации	Дата	Суми
1.8. Обща сума (включително финансиране от ЕС и национално финансиране)			

1.9 Метод за корекция	
<p>1.10 Проверка на постигането на резултат или условие (и когато е приложимо — на междинните предвидени престации)</p> <p>– опишете какви документи ще бъдат използвани, за да се докаже постигането на резултат или условие</p> <p>– опишете какво ще бъде проверявано по време на проверките на управлението (включително на място), и от кого.</p> <p>– опишете какви са механизмите за събиране и съхраняване на данните/документите</p>	
<p>1.11 Механизми за осигуряване на одитна следа</p> <p>Моля, посочете органа/органиите, отговарящи за тези механизми.</p>	